

Makitu ki Pol ndangi adi Rōman'gi

Ta ki dō makitu'ti ki Pol ndangi adi Rōman'gi

Pol ndangi makitu kin adi njekunme'gi ki Rōm'ti. Rōm in bebo ki nje konbe kibo onbe dō'ti nan'ti ki ndəgə'gi dōnangi'ti li'ə. Pol ndangi makitu kin adi'de kadi el'de ta ojidō Poyta ki maji num, dō kōji'ti ki oji kadi n'aw n'oo'de num tō.

Makitu kin rowninn'ə in joo: rowninn'ə ki kare in nyando (1-11), ningə rowninn'ə ki nungi in rakulə nyando kakin tō (12-15). Me rowninn'ə ki dōkete, Pol tōji toki de'gi pəti, Juwipi'gi eke Juwipi'gi el kaa, pəti in njeramajel'gi, rai tōgi kaji rō'de ki gorow təl rō go ndukun'ti el. Luwə adi'de kaji kare kitakul memaji li'ə ki təl'n de'gi ki njekunme'de kad'a de'gi ki dana kitakul Kirisiti (3.24-25). Be ə kandi nyando kin a adi kisikidōtaa ki sigi ki Ndil adi'n'je lapiya ki tətirō. Juwipi'gi ki kete mbeti Kirisiti rai tōgi kingə kisikidōtaa ki sigi kin ki gorow kunme'de kadi Kirisiti toki de'gi ki in Juwipi'gi el rai kin be tō (9-11). Me rowninn makitu'ti ki nja joo, Pol oji ta dō panjiyə'ti lə njekunme'gi dann'de'ti inbe'gi num, par ki rō nje konbe'gi'ti ki de'gi pəti. Ta kibo ngayn in ndigi Luwə ki ndigi madibe lə'i.

Makitu kin tōlta'ne ki kuwə ji nan ki Pol inbe uwə'n ji de'gi ngayn Rōm'ti nu, piti'n Luwə nu (16).

Kon ta'gi ki me'ti: Kandi me ta'ti 1.1-17. Maji kadi de sangi kaji 1.18-3.20. Re de un me'ne adi Jeju Kirisiti ə ingə kaji 3.21-4.25. Kisikidōtaa ki sigi in me Kirisiti 5-8. Ndigi lə Luwə ki kadi Isirayel ra 9-11. Ta kōji'gi ki

ɔjido kisikidɔtaa lə njekunme 12-15. Kɔjitarā kaw mbah kɔ̄ kuwə jì nan 16.

Kuwə jì nan

¹ M'in Pol kɔ̄ njekuləbər lə Jeju Kirisiti ə m'ndangi ta kin m'adi'se. M'in kɔ̄ Luwə bari'm to njekawkulə, ində'm ta dangi kadi m'iləmbər Poyta kɔ̄ maji li'ə. ² Poyta kɔ̄ maji kɔ̄ Luwə un ndu'ne kɔ̄ de'gi kɔ̄ njekeltakita'a'ti kete, adi eli ta'a me Makitu'ti li'ə kɔ̄ ar njay*. ³ In Poyta kɔ̄ maji kɔ̄ ɔjido Ngonn'o kɔ̄ oji'ə ginn kaw'ti lə ngar Dabidi†. ⁴ Adi in Burəbe lə'je Jeju Kirisiti kɔ̄ Luwə un dɔ'a taa adi in Ngonn'o, kɔ̄ tɔgi lə Ndil Luwə, loki ində'n taa dann njekoy'gi'ti. ⁵ In kɔ̄ takul Jeju Kirisiti ə, Luwə ra'n sə'm maji adi m'təl'n njekawkulə li'ə kadi de'gi pəti kɔ̄ dɔnangi'ti ne, uni me'de, təli rɔ'de go ta'ti li'ə kadi tɔ'a bər. ⁶ Ingi kaa in mbunə de'gi'ti kin tɔ. In de'gi kɔ̄ Luwə bər'se kadi in de'gi lə Jeju Kirisiti.

⁷ Ingi pəti kɔ̄ sii Rɔm'ti, kɔ̄ Luwə ndigi'se ə bər'se to de'gi lə'ne, kadi maji kɔ̄ kisimaji lə Luwə kɔ̄ Baw'je in kɔ̄ Burəbe lə'je Jeju Kirisiti in sese nan'ti.

Pol ndigi ngayn kadi n'aw n'oo njekunme'gi kɔ̄ Rɔm'ti

⁸ Nya kɔ̄ dɔkete, m'ra oyo Luwə lə'm me tɔ Jeju Kirisiti'ti tado lə'se pəti. Tado de'gi elita kɔ̄ dɔ kunme'ti lə'se kɔ̄ dɔ dɔnangi ba pəti. ⁹ Luwə kɔ̄ m'nji m'ra kulə li'ə kɔ̄ me kɔ̄ kare, kɔ̄ gorow kiləmbər Poyta kɔ̄ maji lə Ngonn'o, asi kadi a mannaji lə'm toki m'nji m'elta lə'se kɔ̄ dɔkagilo'gi pəti. ¹⁰ Ningə m'nji m'dəj'ə kɔ̄ ndɔ'gi pəti, kadi re in ndigi li'ə ə, kadi adi'm tarow adi m'aw'n rɔ'se'ti. ¹¹ M'ndigi ngayn kadi m'aw m'oo'se, m'adi'se kadikare lə Ndil Luwə kɔ̄ kadi ra sese adi nganyi me kunme'ti lə'se. ¹² Taa, kisi'je nan'ti, kadi kunme kɔ̄ kare

* 1:2 1.2 Ejay 52.7, 61.1 † 1:3 1.3 Mat 1.1

ki j'awi kin, a ra adi j'uləi dingəm me nan'ti yo ki ne. ¹³ Ngannkon'm'gì ki dene ki ki dingəm, m'ndigì kadi in gəri toki, m'sangi row ngayn kadi m'aw rɔ'se'ti, nan bitì ðone kaa m'ingə row el. M'ndigì kadi m'aw, adi m'ingə kandi kulə rɔ'se'ti toki m'ingə'n rɔ ndəgì de'gì'ti ki dɔnangi'ti ne kin be tɔ‡. ¹⁴ Majì kadi m'ində kum go de'gì'ti pəti, njekumte'gì ki njekumte'gì el, nje nyagər'gì ki nje nyagər'gì el. ¹⁵ In tadɔ kin ə, m'ndigì ngayn kadi m'aw m'ilə'se mbər Poyta ki majì, ingì ki sii Ròm'ti tɔ. ¹⁶ Tadɔ m'in Pol, rɔ'm sɔl'm el kadi m'iləmbər Poyta ki majì. Poyta ki majì kin in tɔgì lə Luwə ki kadi aji de ki ra ki un me'ne adi Jeju Kirisiti. Kajì ki ulə ngirə'ne dɔ Juwipi'gì'ti kete, taa re te'n dɔ de'gì'ti ki in *Juwipi'gì el. ¹⁷ Ki rɔta'ti, Poyta ki majì tɔji row ki Luwə ɔr'n ta dɔ de'gì'ti ki uni me'de adi'ə. In ki gorow kində me dɔ me majì'ti lə Luwə toki makitu lə Luwə el'n ene: «De ki Luwə tudə de'ti lə'ne ki gorow kunme li'ə, a isi ki dɔ'ne taa§.»

Majel lə de'gì ki in Juwipi'gì el

¹⁸ Luwə isi dɔran'ti taa nu, tɔji wongì lə'ne dɔ de'gì'ti ki njeramajel, njera nya ki low'ə'ti el. Kulə ra'de'gì ki dana el uti dɔ nya ki rɔta'ti. ¹⁹ Kuləra Luwə tɔji taga wangi kadi de gər. Luwə inbe tɔji de'gì kulə ra'ne ki taga. ²⁰ Toki rɔta'ti, lo kulə ngirə kində nya'gì'ti nu, nya'gì ki to rɔ Luwə'ti, ki de oo'de ki kum'ne el, ki tɔgì ki to bitì ki non'ti, ki k'in ə Luwə, nya'gì kin toi ki taga me kulə ra'a'ti kadi de gər ki nyagər ki awi'n dɔ'ne'ti. Adi nya ki kadi me Luwə a sɔl'n dɔ de'ti goto. ²¹ De'gì gəri Luwə majì, nan mbeti kadi ɔsikurə num, mbeti təl ki oyo kad'a num, toki majì kadi rai. Mərta lə'de ur'de mu yo, nyagər lə'de goto, adi uləi rɔ'de me lo ki ndul'ti. ²² Oyi

‡ 1:13 1.13 KNK 19.21 § 1:17 1.17 Abakukì 2.4

rɔ'de to nje gosi'gi, nan tɔli mbo'gi. ²³ Kadi ɔsi məkəsi'de nanga non Luwə'ti ki nje koy el ningə, ɔsi məkəsi'de nanga non nya'gi'ti ki de'gi rai'de to banakum de'gi'ti ki ndɔ madi ə a gotoi, tɔli'de yel'gi'ti, tɔli'de da'gi'ti ki nja'de in sɔ, ki nje ki nje kagi nanga.

²⁴ In tado kin ə, Luwə inyə'n de me nyara'gi'ti ki majel ki me'de ndigi, njenyi ki rɔ'de, adi uləi rɔsɔl dɔ darɔ'de'ti inbe'gi. ²⁵ Uni nya ki rɔta'ti lə Luwə mbəli nya ki ngom. Ningə gosi ə rai kulə adi nya'gi ki Luwə ində'de kin yo, ə inyəi Luwə ki nje kində nya'gi ki kɔsikurə in li'ə biti ki non'ti kin. *Amen.

²⁶ In tado kin ə, Luwə inyə'n'de me nyənn darɔ'ti ki to rɔsɔl. Ne'de'gi, inyəi ta sa nan lə dene ki dingəm ki gorow'ə'ti, ə tɔli nanyinan ta sanginan'ti ki gorow'ə'ti el. ²⁷ Dingəm'gi kaa inyəi taa sangi ne'de'gi, ə nanyinan ta sanginan'ti dann'de inbe'gi. Rai nya ki kow ki nan, adi ingəi nyakugə go kulə ra'de ki ur se'de mu.

²⁸ Loki mbeti kadi n'gəri row lə Luwə, Luwə inyə'de adi uni row kigo nya gəri'ti lə'de ki rugi, ki asi kadi ɔr'de tarow el. Lo kin'ti, sii ta nya ra'ti ki kadi de ra el. ²⁹ Nya ra ki dana el rosɔ me'de, in njeramajel'gi, in njera kumnda nya lə de'gi, in nje mendul, jangi rosɔ me'de, in nje tɔl de'gi, in nje kɔl, nje kədi de'gi, nya ra'de in ki gorow'ə'ti el, in nje tətɔ ta dɔ de'gi'ti, ³⁰ inbe'gi isi elita ki majel dɔnan'ti, in njeban'gi lə Luwə, nje ta ki to, nje kun dɔ'de taa, nje kɔji rɔ'de, mərta lə'de pətɔ in dɔ majel'ti ki ra, in nje tanrɔ nje kɔji'de'gi, ³¹ nyagər lə'de goto, in de'gi ki oyi tor mindi'de el, in de'gi ki usi'de dɔ de'ti el, taa oyi kumtondoo lə de el tɔ. ³² Gəri ta ki gangi lə Luwə maji, kadi de'gi ki njera nya ki be kin, in de'gi ki asi ta koy, nan toi ta ra'a'ti par par. Ningə in ra'a par ə rai el, nan de'gi ki rangi ki isi rai kaa, ndigi se'de dɔ'ti tɔ.

2

Ta ki gangi lə Luwə

¹ In ki isi gangi ta dō mad'i'gi'ti, re in'n nan nan kaa, de a inyə go kō adi el, tadō isi gangi ta dō de'gi'ti ki njera nya'gi ki majel, nan kulə rai to to kulə ra'de be tō. Adi ta ki isi gangi kin, isi gangi ta dō rō'i'ti inbe. ² Ji gər maji, kadi Luwə isi gangi ta, ki gorow ki rōta'ti, dō de'gi'ti ki njera nya'gi ki majel ki be kin. ³ Nga in ki isi gangi ta dō de'gi'ti ki njera nya'gi ki majel, ningə isi ra nya'gi ki isi rai kakin tō kin, kadi oo ene, in a goto me ta ki gangi'ti lə Luwə, el. ⁴ In, isi kidi ra maji lə Luwə ki əti bol, ki koreme li'ə, ki kisidōti li'ə num, ki kadi in gər toki, ra maji li'ə kin isi osi kadi inyə gorow njiyoi ki majel kō el. ⁵ Isi ta ra me ngan'ti, mbəti k'inyə row nyara ki majel kō. Lo kin'ti, isi kaw wongi ki ngan dō'i'ti, isi nginə'n ndō ki, Luwə ki njegangita ki dana, a re'n kadi oji'n wongi lə'ne dō de'gi'ti ki njera nya ki majel. ⁶ Luwə ki nje kugə de ki ra bāngi kuləra'a*. ⁷ De'gi ki uwəi tōgi'de ba me nya ra'ti ki maji, isi sangi tōbar, ki kōsikurə, ki isi sangi kadi n'oyi el, Luwə a adi'de kisikidōtaa ki biti ki non'ti. ⁸ Nan nje ki nje kur mu, nje tanrō ta ki rōta'ti, ə təli rō'de go nya ra'ti ki dana el, Luwə a mbəti'de, a adi wongi li'ə kibo osi dō'de'ti. ⁹ A adi me kon ki əti bol a ra de'gi pəti ki njeramajel. A ulə ngirə dō Juwipi'gi'ti bay taa re'n dō de'gi'ti ki in Juwipi'gi el'ti. ¹⁰ Ningə de'gi ki njera maji, Luwə a adi'de tōbar, ki kōsikurə, ki kisimaji, a ulə ngirə dō Juwipi'gi'ti bay taa re'n dō de'gi'ti ki in Juwipi'gi el. ¹¹ Tadō kōr kum nan goto rō Luwə'ti. ¹² De'gi ki in Juwipi'gi el ki rai majel ki kanji gər ndukun lə *Moji, a tuji kigo lo gər'ə'ti el inbe kin tō, nan Juwipi'gi ki gəri ndukun lə Moji bəti ə rai majel,

* 2:6 2.6 5; Soponi 1.14-18, 2.2-3

ndukun a gangi ta dɔ'de'ti tɔ. ¹³ Ningə, in nje ki isi oyi ndukun mbi'de'ti be par ə Luwə isi ɔr ta dɔ'de el, nan in nje ki isi oyi, ə tɔli rɔ'de go'ti ə, Luwə tɔl'de de'gi ki dana takum'ne'ti. ¹⁴ De'gi ki in Juwipi'gi el, ki gəri ndukun lə Moji el, nan isi rai nya ki ndukun dəji, ki kanji gər kin, inbe'gi in ndukun ki njegangita dɔ rɔ'de'ti. ¹⁵ Me lo'ti kin, tɔji kadi nya ki ndukun dəji kadi de ra kin, in ki ndangi ngarme'de'ti. Ningə, me'de ki uwə'de ki ta kaa mannaji dɔ ta'ti kin, taa gangi ki isi gangi ta dɔ rɔ'de'gi'ti, isi ɔri ta dɔ rɔ'de'gi'ti kin kaa mannaj'a tɔ. ¹⁶ Ningə toki mbər Poyta ki maji ki m'nji m'ilə, el'n, in kin ə in nya ki a ra nya ndɔ'ti ki Luwə a un Jeju Kirisiti kadi a gangi'n ta dɔ nya'ti pəti ki de'gi iyəi me'de'ti.

Juwipi'gi ki ndukun lə Moji

¹⁷ Ningə in ki isi ɓar rɔ'i Juwipi, ki ra dɔ ndukun'ti ngan, rɔ'i isi n'eli dɔ Luwə'ti lə'i; ¹⁸ ki in gər nya ki in ndigi li'ə maji, ndukun ndoi nya kadi mbəti nya ki maji dann ki majel'ti. ¹⁹ In oo rɔ'i maji ngayn kadi asi kər njekumtɔ'gi tarow, oo rɔ'i kadi in kunji lə de'gi ki rai loki ndul'ti, ²⁰ in nje ndonya nje nyagər el'gi, nje ndonya ngann'gi ki du. In isi ra nya'gi kin be, tado oo kadi me ndukun'ti, ingə nyagər, ki ta ki rɔta'ti nga. ²¹ In isi ndo nya de'gi, nan asi kadi ndo rɔ'i inbe el, isi iləmbər kadi de'gi ɓogi el, ə inbe isi ɓogi. ²² Isi el de'gi kadi uwəi marum el, nan inbe isi uwə marum, isi elta lə yo'gi ki ra majel, ə isi kər nya me kəy'ti lə'de. ²³ Isi ra rɔnel dɔ ndukun'ti, nan isi aldo'a, adi mbəti kəsikurə Luwə. ²⁴ Lo kin'ti, toki ndangi me makitu'ti lə Luwə, de'gi ki in Juwipi'gi el isi elita ki mal dɔ Luwə'ti tado kulə ra'se in ki in Juwipi'gi†.

† 2:24 2.24 Ejay 52.5

²⁵ Ningə kadi in gəri maji toki kujə mōti in nya ki nda'a to, loki de isi təl rō'ne go ndukun'ti, nan loki in təl rō'i go ndukun'ti el ə, in ki de ki ujə mōti'ne el, asi nan. ²⁶ Kin ə de ki ujə mōti'ne el, təl rō'ne go ndukun'ti ə, Luwə a oo'ə to de ki ujə mōti'ne. ²⁷ De'ə ki, ujə mōti'ne kigo darɔ'ti el, nan təl rō'ne go ndukun'ti kin, a gangi ta dɔ'i'ti. A gangi ta dɔ'i'ti, in ki aw ki ndukun ki ndangi me ji'ti, taa ujə mōti tɔ, nan in təl rō'i go ndukun'ti el kin. ²⁸ Toki rɔta'ti, k'in Juwipi, in ba gidi'ti taga ne el, taa kujə mōti in me ndaja ki rɔ'ti kin el tɔ, ²⁹ nan k'in Juwipi ki rɔta'ti in me'ti kəy. Ningə kujə mōti, in kujə mōti ki ngarme'ti. In kujə mōti ki in rɔ Ndil Luwə'ti, um me ndukun'ti ki ndangi el. De ki ujə mōti'ne, in de ki ingə toji ki rɔ Luwə'ti um rɔ de'gi'ti el.

3

De ki dana goto

¹ K'in Juwipi, maj'a to'ti, kujə mōti, nda'a to'ti. ² Maj'a in ngayn me nya'gi'ti pəti, tadɔ, in Juwipi'gi ə Luwə ulə ta lə'ne ji'de'ti kete. ³ Ə re ki madi'gi in nje ra nya ki low'ə'ti el ə, ra nya ki low'ə'ti el lə'de a ra kadi Luwə yəti ndu'ne el. ⁴ Luwə a yəti ndu'ne el jagi! Ningə maji kadi de'gi gəri toki Luwə in nje kelta ki rɔta'ti, ə de'gi pəti in nje kelta ki ngom, toki ndangi me makitu'ti eyina: «Maji kadi de'gi gəri ki ra dana lə'i me ta keli'ti, A re awi kadi gangi ta dɔ'i'ti ə, Kadi ta uwəi el, kadi in te me'ti to nje təti rɔ*.»

⁵ Kin ə re nya ki dana el ki j'isi ra, ra adi de gər toki Luwə in de ki dana ə, de oo ta ki kadi j'eli el. Ke Luwə in de ki dana el loki ra se'je wongi loki ji ra majel wa? M'elta kin be kigo k'oo'ə'ti lə de. ⁶ Ningə kadi in gəri toki, Luwə

* 3:4 3.4 Pa'gi 51.6

in de kì dana el, el jagì. Kin ə Luwə in de kì dana el ə, a asi kadi gangì ta dō de'gì'ti kì dōnangi el. ⁷ Ningə kin ə, me ta ngom'ti kì isi te ta'm'ti, ra adi ta kì rōta'ti lə Luwə te kì taga, kadi Luwə ingə'n tōji ningə, ginn'ə in ri ə kadi de a gangì ta dō'm'ti to njeramajel bay wa? ⁸ J'a j'eli kì kete par j'ene: «Ji rai majel j'adi nya kì maji te me'ti.» Tokì de'gì madi indəi taa dō'm'ti eyina: m'in ə m'ene jì ra majel kadi nya kì maji te me'ti kakin be. Degə'gì kì elita kin asi ta kadi de gangì ta koy dō'de'ti.

⁹ Ningə in nya kì kadi de el'n ene: j'in kì j'in Juwipi'gì, j'utəi ndəgi de'gì, el. J'utəi'de el, ningə j'elita dō'ti nga j'ene: Juwipi'gì kì de'gì kì in Juwipi'gì el, pəti, in ginn tōgi'ti lə majel. ¹⁰ Tokì makitu lə Luwə el'n ene:

«De kare be kì kadi in de kì dana goto.

¹¹ De kare be kì kadi gər nya goto,
De kare be kì kadi sangì Luwə goto.

Pəti inyəi row kì maji, ndəmi row.

¹² De kare kì njera maji goto†,
Kì kare be kaa goto.

¹³ Row mindi'de to to be ninn kì ta'a to tagira,
Ndonn'de in ndonn kelta kì ngom,

Ndar ta'de rosì kì kəngì lii‡,

¹⁴ Isi manni de'gì mann kì to kelta'a el,
Ta'de ati kangì dō de'gì'ti§.

¹⁵ Nja'de in nja kanyi kalangi kì lo təl de'ti,

¹⁶ loki dəri'ti ningə, dō nja'de in nya kì tuji kì me kon.

¹⁷ In de'gì kì gəri row lapiya el*.

¹⁸ Bol Luwə kì nden goto me'de'ti†.»

† 3:12 3.12 Rōm 10-12; Pa'gì 14.1-3, 53.2-4 ‡ 3:13 3.13 Pa'gì

5.10 § 3:14 3.14 Pa'gì 10.7 * 3:17 3.17 Rōm 15-17; Ejay 59.7-8

† 3:18 3.18 Pa'gì 36.2

¹⁹ Ji gər kadi nya'gi pəti ki ndukun el, el de'gi ki in ginn ndukun'ti, kadi ta de madi te elta dɔ rɔ'a'ti el, ə kadi de'gi pəti gəri go majel'gi lə'de non Luwə'ti. ²⁰ In tado kin ə, de ki Luwə a təl'ə de ki dana takum'ne'ti ki gorow təl rɔ go ndukun'ti goto[‡]. Tado ndukun to kadi ɔji de'gi adi gəri nya ki bari'ə majel.

Luwə təl de'gi, de'gi'ti ki dana ki takul kunme kadi Jeju Kirisiti

²¹ Ki ngosine kin, Luwə ɔji'je gorow ki təl'n de'gi, de'gi'ti ki dana[§] ki kanji ndukun. Ningə in, ndukun lə Moji ki ki de'gi ki njekeltakita Luwə'ti manyinaj'a. ²² Luwə təl de'gi, de'gi'ti ki dana ki gorow kunme kadi Jeju Kirisiti. Tarow kin to tado lə de'gi pəti ki uni me'de adi Jeju Kirisiti, tado de'gi pəti asi nan: ²³ de'gi pəti in njeramajel'gi, adi tɔbar lə Luwə nal'de. ²⁴ Nan Luwə təl'de de'gi'ti ki dana takum'ne'ti kare. In kigo memaji'ti li'ə, me tɔ Jeju Kirisiti'ti ki taa'de ilə'de taa ginn tɔgi'ti lə majel. ²⁵ In Jeju Kirisiti ə, Luwə un'ə to nya kugə dɔ majel, me mos'o'ti ki anyi, ki gorow kunme. Luwə ra be kadi ɔji'n nyara ki dana lə'ne, tado majel'gi ki de'gi rai'de kete, tudə go'ə el, ²⁶ dɔkagilo kisidɔti li'ə. Luwə ɔji nyara ki dana lə'ne dɔkagilo'ti ki bɔne, kadi in nje ki ra dana, taa kadi tudə'n de'gi ki uni me'de adi Jeju təl'de de'gi ki dana takum'ne'ti. ²⁷ Nya kare ki kadi de ində'n gu'ne goto, tado nya ki Luwə ra dɔ'ti, in təl rɔ go ndukun'ti el, nan in kunme kadi Jeju Kirisiti. ²⁸ Ji gər maji kadi Luwə təl'de de'ti ki dana takum'ne'ti ki gorow kunme kadi Jeju Kirisiti, um in ki gorow təl rɔ go ndukun'ti el. ²⁹ Luwə in Luwə lə Juwipi'gi par el. Ki rɔta'ti, in Luwə lə'de par el, nan in Luwə lə ndəgi de'gi pəti tɔ. ³⁰ Tado Luwə in kareba. In ə təl Juwipi'gi

[‡] 3:20 3.20 Pa'gi 143.2 [§] 3:21 3.21 Rōm 1.17

de'gì'ti kì dana takum'ne'ti kì gorow kunme num de'gì kì in Juwipi'gì el ka təl'de de'gì'ti kì dana takum'ne'ti kì gorow kunme tɔ. ³¹ Loki j'uni me'je j'adi Kirisiti kin, tɔji kadì nda ndukun goto wa? Lo kin'ti, ji tɔji kadì nda'a in ngayn to kin yo.

4

Luwə tudə Abiraham de'ti lə'ne

¹ Kadì j'elita lə kaw'je *Abiraham ningə, nya madi kì ingə kigo tɔg'ɔ'ti inbe goto. ² Kin ə Luwə tudə Abiraham de'ti kì dana takum'ne'ti kì takul kulə ra'a'gì ə, asi kadì Abiraham a ində'n gu'ne inbe, nan a ində gu'ne non Luwə'ti el. ³ Tado, ta kì makitu lə Luwə el ə to kin: «Abiraham un me'ne adi Luwə, ə Luwə tudə kunme li'ə ə oo'n'ə de'ti kì dana takum'ne'ti*.» ⁴ Ningə nya kare, de kì ra kulə ingə'n nyakugə goji, nya kì ingə kin, ingə kare el, nan in nya kì ingə tor kulə'ti kì ra. ⁵ Kin ə de ra kulə madi el, nan un me'ne adi Luwə kì in nje təl de kì njeramajel, de'ti kì dana takum'ne'ti ə, Luwə a təl'ə de'ti kì dana, kigo tudə kunme li'ə kì ində dɔ me maji'ti lə Luwə. ⁶ In be ə, *Dabidi un'n ndu'ne kì taa el'n ta lə maji kì ingə kì rɔ Luwə'ti. Adi in de kì Luwə tudə de'ti lə'ne kì kanji gon kulə ra'a'gì.

⁷ Dabidi ene: «De'gì kì Luwə inyə nyara'de'gì kì go'ti el, kɔ, Luwə bɔr majel'gì lə'de kɔ, in nje majikur'gì.

⁸ De kì Luwə tudə majel li'ə dɔ'a'ti el in nje majikur'†.»

⁹ Maji kin in tado lə njekujəmɔti par el, nan in tado lə njekujəmɔti'gì el tɔ. Tado j'eli j'ene: Luwə təl Abiraham de'ti kì dana takum'ne'ti, tudə'n kunme li'ə oo'n'ə de'ti kì dana. ¹⁰ Eke nya kin ra nya dɔkagilo'ti kì ra wa? Ke in kete non kujə mɔti Abiraham'ti eke in go'ti wa? Nya

* 4:3 4.3 Lotum 15.6 † 4:8 4.8 Pa'gì 32.1-2

kin ra nya kete non'ti, um in go'ti gogi el. ¹¹⁻¹² Ningə nyakoji ki dɔ kujə mɔti'ti re go'ti gogi to ndaj'a, ki kadi toji toki Luwə təl Abiraham de'ti ki dana takum'ne'ti, ki takul kun ki un me'ne adi Luwə, dɔkagilo'ti ki ujə'n mɔti'ne el bay. Lo kin'ti, de'gi ki ujəi mɔti'de el kaa Luwə təl'de de'gi'ti ki dana takum'ne'ti num, de'gi ki ujəi mɔti'de kaa təl'de de'gi'ti ki dana takum'ne'ti num tɔ. Ningə Abiraham təl baw de'gi pəti ki ujəi mɔti'de el, ki uni me'de, taa təl baw de'gi ki ujəi mɔti'de tɔ. Adi in nje'gi ki uwəi kul kujə mɔti par el, nan uni dɔ nja baw'je Abiraham ki un, ə un me'ne adi Luwə kete non kujə mɔti'ne'ti kin‡.

Luwə un ndu'ne tado lə de'gi pəti ki uni me'de

¹³ Luwə un ndu'ne adi Abiraham ki de'gi ki ginn koji'ti li'a toki dɔnangi in nya nduwə lə'de. Ningə in tado təl ki Abiraham təl rɔ'ne go ndukun'ti el, nan in tado təl ki Luwə təl'a de'ti ki dana takum'ne'ti ki gorow kunme kadi Luwə§. ¹⁴ Kin ə re nya nduwə kin in tado lə de'gi ki nje təl rɔ'de go ndukun'ti par ningə, kar kunme goto, taa kunndu ki un adi Luwə kaa təl nya ki kum'a goto tɔ. ¹⁵ Tado ndukun ə in nje re ki wongi lə Luwə. Tado lo ki ndukun goto'ti, k'aldɔ ndukun kaa goto'ti tɔ.

¹⁶ Lo kin'ti, nya nduwə ki Luwə un ndu'ne kadi n'a n'adi'de kin, de a ingə ki gorow kunme kadi Luwə. Be kadi in nya kadikare ki Luwə adi, ki nda'a to'ti tado lə de'gi pəti ki uni me'de to Abiraham be, um tado lə de'gi ki nje təl rɔ'de go ndukun'ti par el. Abiraham ki in baw de'gi pəti. ¹⁷ Makitu lə Luwə elta dɔ Abiraham'ti ene: «M'ra'i to baw de'gi ngayn ki dɔnangi'ti ne*.» Abiraham in baw'je takum Luwə'ti ki un me'ne ad'a. Luwə ki nje

‡ 4:11-12 4.11-12 Lotum 17.9-14 § 4:13 4.13 Lotum 12.2-3, 17.4-6, 22.15-18

* 4:17 4.17 Lotum 17.5

kadi njekoy'gi indøi taa lo koy'ti, ki nje kadi nya'gi ki kete gotoi, toi. ¹⁸ Abiraham un me'ne adi Luwø, adi tøl baw de'gi ngayn ki dōnangi'ti ne toki makitu lø Luwø el'n ene: «Ginn de'gi lø'i a banyinan to mee'gi ki dōran'ti be†.» Lo kin'ti, nya ki kadi de indø me'ne dō'ti goto, nan Abiraham aw ki kindømedōti. ¹⁹ Abiraham aw ki ßal ki asi ndøkba ki ßu kare, ningø gør kadi n'togi, tōgi'ne goto, taa ne'ə Sara kaa in kuji tō, nan gon lo kin el, un me'ne kadi kun mindi lø Luwø ki un kin a ra nya‡. ²⁰ Abiraham ilø kunme lø'ne kō el, taa me'ə tōsi dō kunndu ki Luwø un ad'a el tō. Ingø tōgi to kingø me kunme'ti lø'ne, ulø'n tōji dō Luwø'ti. ²¹ Ningø gør dō'ne'ti maji ngayn kadi nya ki Luwø un ndu'ne kadi n'ra kin, aw ki tōgi kadi a ra'n. ²² In tado kin ø, Luwø tudø'n Abiraham de'ti ki dana. ²³ Ningø loki makitu ene: «Luwø tudø Abiraham de'ti ki dana», kin, in tado lø Abiraham ki kar'ne par el. ²⁴ Nan in ta ki sow dō'je tō. J'in ki kadi Luwø a tudø'n'je de'gi'ti ki dana, ki takul kunme lø'je. J'un me'je j'adi Luwø ki indø ki Burøðe lø'je Jeju dann njekoy'gi'ti. ²⁵ Jeju ki Luwø un'ə adi koy tado majel'gi lø'je§, ningø un'ə dann njekoy'gi'ti te si'ə kadi tudø'n'je de'gi'ti ki dana takum'ne'ti.

5

Kulø noji nan'ti ki Luwø

¹ Loki Luwø tøl'je de'gi ki dana takum'ne'ti ki gorow kunme, dann'je si'ə in ki lapiya ki takul Burøðe lø'je Jeju Kirisiti. ² In ki takul Jeju Kirisiti, ki gorow kunme ø, j'ingø'n majikur lø Luwø. Majikur ki ji ra me'ti, j'isi ji ra rønol, tado j'indø me'je dō'ti kadi j'a j'in ginn tōßar'ti lø Luwø. ³ In ki utø, me kon'ti kaa ji ra rønol, tado ji gør

† 4:18 4.18 Lotum 15.5 ‡ 4:19 4.19 Lotum 17.1, 15-22 § 4:25 4.25 Ejay 53.4-6

kadi kon a re ki koreme, ⁴ ningə de ki nje koreme'ne, a ra dō nja'ne'ti me nya'gi'ti ki to, ə de ki nje ki ra dō nja'ne'ti, in de ki aw ki nya kindəmedotɪ, ⁵ ningə nya ki ində me'ne dō'ti kin, a in nya ki ngom el. Tado Luwə buki ndiginan ki ində ngarme'je'ti ki gorow lə Ndil Luwə ki kar njay ki adi'je. ⁶ Kirisiti re oy tado lə njeramajel'gi, loki j'asi kadi ji ra nya madi ki dōɔ'je el. Ningə oy ki dōkagilo ki Luwə inbe oji. ⁷ De ki dana inbe mindi kaa, ngan ngayn kadi de a adi rō'ne koy'ti tado li'ə. Re dum inbe ningə, de ki njera nya ki maji, ə de mad'a ki rangi, a uwə rō'ne ba kadi oy tado li'ə. ⁸ Lo kin'ti, Luwə tōji'je ndigi ki ndigi'je ki taga adi j'oo. Luwə adi Kirisiti re oy tado lə'je, dōkagilo'ti ki ji nanyi'n me majel'ti ki ra bay. ⁹ Ningə, toki ngosine, kadi rō koy'ti lə Kirisiti, təl'je de'gi'ti ki dana takum Luwə'ti takul mos'o kin ningə, kibo ngayn bay, Kirisiti a aji'je ta wongi'ti lə Luwə ki a re. ¹⁰ Kete ki j'in njeban'gi lə Luwə bay mindi ə, inbe ulə'je noji nan'ti sə'ne ki gorow koy Ngonn'o. Ningə ki ngosine kin ulə'je noji nan'ti ki rō'ne taa, inbe a aji'je me kisikidōtaa'ti lə Ngonn'o el wa. ¹¹ Ningə, in in kin par el, rō'je nəl'je ngayn takum Luwə'ti, tado lə Burəbe lə'je Jeju Kirisiti ki un'ə ulə'n'je noji nan'ti ki rō'ne.

Adam in ki Kirisiti

¹² In ki gorow lə de ki kare be ki in Adam, ə majel re'n dō dōnangi'ti, ningə majel re'n ki koy, koy odi de'gi pəti, tado de ki ra majel el goto, de'gi pəti rai majel*. ¹³ Ningə, kete taa kadi Luwə te ki dō ndukun adi Moji, majel ki ra to me dōnangi'ti ne nga, nan toki in dōkagilo ki ndukun goto bay, Luwə tudə majel'gi ki de'gi isi rai el. ¹⁴ Nya kare, koy onbe dō de'gi'ti pəti, ulə ngirə dō

* 5:12 5.12 Lotum 2.17, 3.6, 17-19

Adam'ti bitī te'n dō Moji'ti. Nje ki alidō ndu Luwə el, toki Adam aldō ndu Luwə kin be kaa, koy onbe dō'de'ti. Adam in banakum de ki maji kadi a re. ¹⁵ Nga ningə, nya ki kadi de a oji'n majel lə Adam in ki kadikare memaji lə Luwə kin nan'ti goto. In ki rōta'ti kadi de'gi ngayn oyi koy majel lə de ki kare ki in Adam kin, nan memaji lə Luwə in kibo ngayn. Ningə nya ki Luwə adi bulə de'gi ngayn kare, ki gorow lə de kare be par, ki in Jeju Kirisiti kin, nda'a in ngayn. ¹⁶ Kadikare lə Luwə ki adi kin, kand'a to ta dangi ki kandi majel lə de ki kareba kin. Majel lə de ki kare kin, ndu ki osi dō'ti in ta ki gangi, nan kadikare ki re go nyara go'ti el ki ngayn, kand'a in ta ki kōr dō'ti. ¹⁷ Kin ə re, ki tarow lə de ki kare be par, ki tarow majel li'a, koy onbe dō de'gi'ti pəti ningə, ki tarow lə Jeju Kirisiti ki kare inbe kin, j'a j'ingə'n nya ki maji ngayn ki rō Luwə'ti bay. De'gi pəti ki Luwə adi'de majikur ki to mbar, ki kadikare kortadōti, a onyibe ki takul Kirisiti.

¹⁸ Nga ningə, toki ki gorow majel lə de ki kareba ki in Adam, ta ki gangi osi'n dō de'gi'ti pəti kakin ə, ki gorow nyara ki dana lə de ki kareba, ki in Jeju Kirisiti, de'gi pəti asi kadi Luwə təl'n'de de'gi'ti ki dana, kadi sii ki dō'de taa bitī ki non'ti. ¹⁹ Toki, ki gorow təl rō go ta'ti el lə de ki kareba, de'gi pəti osi me majel'ti kakin ə, ki gorow təl rō go ta'ti lə de ki kareba, Luwə a ɔr'n ta dō bulə de'gi'ti ngayn tō.

²⁰ Loki ndukun te ningə, majel oji'n nan ki dō'ti, nan loki majel ojinan ningə, memaji lə Luwə to mbar mbar inbe bay. ²¹ Toki majel onbe ki koy kakin ə, memaji lə Luwə onbe ki kaji kadi de'gi sii ki dō'de taa bitī ki non'ti, ki takul Burəbe lə'je Jeju Kirisiti tō.

6

Koy dō majel'ti, ə kisi kumngayira me Kirisiti'ti

¹ Ta ri ə kadi j'eli nan me lo kin'ti wa? Ke kadi to ji nanyinan ki lo ra majel'ti kadi to memaji lə Luwə to'n mbar mbar ki dō'je'ti wa? ² Jagi, in be el. Tado j'in de'gi ki j'oyi, ji gangi nan ki majel, nga ra bann be ə kadi to ji təli j'isi me majel'ti bəy wa? ³ In gəri maji kadi j'in pəti ki ji rai batəm me to Jeju Kirisiti'ti, batəm kin toji kadi j'in de'gi ki j'oyi nan'ti ki Kirisiti. ⁴ Ki gorow lə batəm kin, duwi'je nan'ti si'ə, me koy'o'ti. Nga ningə, toki Kirisiti ində taa dann njekoy'gi'ti ki tōgi ki əti bəl ngayn lə Baw'je Luwə kakin ə, j'in kaa j'isi ki dō'je taa kisi ki sigi tō.

⁵ Ningə, kin ə re, j'ində rō'je nan'ti ki Kirisiti toki rōta'ti me koy'o'ti ə, j'a j'ində taa lo koy'ti, toki ndə'n lo koy'ti kin be tō. ⁶ Kadi ji gər maji toki, hal de ki to kete kin, in ki bər'ə kagidəsi'ti ki Kirisiti nga, kadi rō'je ki to majel kin in ki tuji kō, kadi j'in'n ginn tōgi'ti lə majel el nga. ⁷ Tado de ki oy, majel onbē dō'a'ti el nga. ⁸ Kin ə re j'oyi nan'ti ki Kirisiti ə, j'uni me'je kadi j'a j'isi ki dō'je taa nan'ti si'ə. ⁹ Ji gər kadi Kirisiti ki ində taa dann njekoy'gi'ti kin, təl oy gogi el; koy aw ki tōgi dō'a'ti el nga. ¹⁰ Kirisiti ki oy, oy koy majel, ningə in koy ki nja kare par, tado majel'gi pəti. Ningə ki ngə sine kin, isi ki dō'ne taa tado lə Luwə. ¹¹ Be tō ə, ingi kaa, maji kadi oyi rō'se to de'gi ki oyi dō majel, ningə sii ki dō'se taa tado lə Luwə, me to Jeju Kirisiti'ti.

¹² Maji kadi adi majel onbē dō rō'se'ti el. Kadi in təli rō'se go ndigi'ti lə darō el. ¹³ Adi ngonn rō'se madi kare ra nya ki majel el, kadi təl nyara kulə ki gorow'ə'ti el, el. Nan kadi uni rō'se ba pəti tado kulə lə Luwə, to de'gi ki indəi taa dann njekoy'gi'ti. Kadi darō'se ba pəti in tado kulə lə Luwə, kadi təl nyara kulə ki dana. ¹⁴ Lo kin'ti,

majel a onbe dɔ'se'ti el, tado in ginn tɔgì'ti lə ndukun el, nan memaji lə Luwə ə in dɔ'se'ti.

Gangì nan kɪ majel tado təl'n rɔ go ndu Luwə'ti

¹⁵ Ta ri ə kadi j'eli dɔ lo kin'ti wa? Ke j'a jì ra majel tado k'in kɪ j'in ginn tɔgì'ti lə ndukun el, nan j'in ginn tɔgì'ti lə memaji lə Luwə yo wa? Jagì, in be el. ¹⁶ In gər bəti kadi kin ə re un rɔ'i kadi in ra kulə adi de madi ningə, in təl bər lə de'ə kin. Adi re uni rɔ'se'ti kadi rai majel ningə, in bər lə majel kadi aw sese koy'ti, a re in təli rɔ'se go ndu Luwə'ti tɔ ningə, təl rɔ go'ti kin a aw sese me nya ra'ti kɪ dana tɔ. ¹⁷ Jì ra oyo Luwə tado kete in bər'gì lə majel, nan kɪ ngosine kin, in təli rɔ'se kɪ me kɪ kare gorow nyando'ti kɪ maji kɪ ingəi. ¹⁸ Luwə taa'se ji majel'ti ilə'se taa, adi in təli, in ginn tɔgì'ti lə nyara kɪ dana nga. ¹⁹ M'elta be to ta k'el de'gì, tado re in be el ə, kasi el lə'se a ra kadi in gəri me ta kin el. Toki kete uni ngann rɔ'se'gì ba pəti to bər'gì indəi ta nya'ti kɪ to njen, kɪ nyara kɪ majel, kɪ kɪ lo kaya'ti kɪ a aw kɪ de kadi tanrɔ Luwə kakin ə, maji kadi, kɪ ngosine kin, uni ngann rɔ'se'gì to bər'gì indəi ta nya ra'ti kɪ dana, kɪ a aw sese kadi ari njay. ²⁰ Dɔkagilo'ti kɪ in bər lə majel kin, usi'se dɔ nya ra'ti kɪ dana el. ²¹ Nga ningə, in ri ə kadi a ingəi me nya'ti kin bay wa? Nya kin in nya kɪ me'se olo dɔ'ti ə adi'se rɔsɔl, tado ta tɔlta'a in koy. ²² Ningə kɪ ngosine kin, toki Luwə taa'n'se ilə'se taa, adi in təli bər'gì li'ə, kulə ra'se a aw sese me kar njay'ti, kadi ta tɔlta'a ə ingəi kajì kɪ bitì kɪ non'ti. ²³ Tado nyakugə bəngì majel in koy, ningə nya kadi kɪ Luwə adi'je kare in kajì kɪ bitì kɪ non'ti, me tɔ Jeju Kirisiti kɪ Burəbe lə'je.

7

Njekunme kadi Kirisiti in de kɪ in ginn tɔgì'ti lə

ndukun el

¹ Ngannkon'm'gɪ kɪ konnann'm'gɪ, in gəri maji kadi ta kɪ m'nji m'el'se kin, m'el'se to de'gɪ kɪ gəri ndukun maji. Ningə ndukun aw kɪ tɔgɪ dɔ de'ti loki de isi'n kɪ dɔ'ne taa ɓay kin par. ² In be ə, dene kɪ taa ngaw, ndukun dɔɔ'a nan'ti kɪ ngaw'a, loki ngaw'a isi'n kɪ dɔ'ne taa ɓay kin par. A kin ə re ngaw'a oy ningə, ndukun kɪ dɔɔ'a nan'ti kɪ ngaw'a kin in dɔ'a'ti el nga. ³ Re ngaw'a isi kɪ dɔ'ne taa ɓay ə təl taa dingəm kɪ rangi ningə, de'gɪ a oyi'ə to njekuwə marum. A re ngaw'a oy ningə, ndukun in dɔ'a'ti el nga, adi re taa dingəm kɪ rangi kaa, de a oo'ə to njekuwə marum el. ⁴ Nya kin to be kɪ rɔ'se'ti tɔ. In ngannkon'm'gɪ kɪ oyi nan'ti kɪ Kirisiti, me darɔ'ti, in gangi nan kɪ ndukun, adi in lə de kɪ rangi nga. De'ə kin in Kirisiti kɪ nje kində taa dann njekoy'gɪ'ti, kadi kulə ra'a'gɪ in nya Luwə. ⁵ Toki rɔta'ti, dɔkagilo'ti kɪ kete j'isi ji ra'n ndigi lə darɔ'je, nyənn nya ra'gɪ kɪ majel, kɪ ndukun ndu'de kɪ taa, ɔdi rɔ'ne rɔ'je'ti, adi ji ra nya kɪ aw se'je kɪ koy'ti. ⁶ Nan kɪ ngɔsine kin, ji goto ginn ndukun'ti, tado j'oy, ji gangi nan kɪ nya kɪ kete uwə'je dangay'ti. Adi ji ra kulə ginn tɔgɪ'ti kɪ sigi, kɪ in tɔgɪ lə Ndil Luwə, um ji ra kulə ginn tɔgɪ'ti kɪ kete kɪ in tɔgɪ lə ndukun kɪ ndangi kin el nga.

⁷ Ta kin kɔr me'ə nan ri wa? Tɔji kadi ndukun in majel wa? Jagi, ndukun in majel el, nan k'in ə, in ndukun ə in nje kɔji'm majel kadi m'gər'ə. Kin ə re ndukun el'm ene: «A in ra kumnda el,» el ə, re m'a m'gər nya kɪ ɓari'ə kumnda el*. ⁸ Lo kin'ti, majel ingə row kɪ ndukun te ad'a kin kadi ində'n kumnda'gɪ kɪ dangi dangi me'm'ti. Tado kin ə re mbərkikində goto ə, majel a təl nya kɪ koy tɔ. ⁹ Kete loki ndukun goto ɓay, m'nji kumngayira. Nan

* 7:7 7.7 Tekitaga 20.17; Ndukun kɪ nja joo 5.21

loki mbærkikində re, majel nga a təl nje kisi kumngayira. ¹⁰ Ningə m'in, m'oy, adi mbærkikində ki kadi aw sə'm ki kaji'ti kakin, ki ɔjido'm, təl aw sə'm koy'ti yo. ¹¹ Tado majel, ingə row ki mbærkikində te ad'a kakin, adi ədi'm ki gorow lə mbærkikində, aw sə'm adi koy. ¹² Lo kin'ti, ndukun ar njay, mbærkikində ar njay, in nya ki dana, in nya ki maji to.

De in ginn tɔgi'ti lə majel

¹³ *Ndukun ki in nya ki maji, a təl kadi in row kingə koy lə'm el jagi. Ningə in majel ə in nje re ki koy do'm'ti, ki gorow lə nya ki maji, kadi toji'n ro'ne ki taga, taa kadi toji'n tɔgi'ne ki ro'je'ti ki in majel to, ki gorow lə mbærkikində. ¹⁴ Ji gər kadi ndukun in nya lə Ndil, nan m'in, m'in de ki me daro'ti, ki majel ndogi'm. ¹⁵ Toki ro'ta'ti, m'gər kum nya'gi ki m'nji m'ra'de el. Nya ki m'ndigi ra kin ə, m'ra el, ningə nya ki nəl'm el kin taa m'ra to. ¹⁶ Kin ə re in nya inbe ki m'ndigi ra el kin taa m'ra ningə, m'ndigi do'ti ki ndukun kadi in nya ki maji. ¹⁷ Lo kin'ti, in m'inbe m'nji ra nya el, nan in majel ki isi me ro'm'ti. ¹⁸ Tado m'gər kadi daro'm'ti ki in daro ki ton kin, nyara ki maji a isi səm'ti el. ¹⁹ Tado m'ra nya ki maji ki m'ndigi ra kin el, ə nya ki majel ki m'ndigi ra el kin yo taa m'ra. ²⁰ Kin ə, in nya ki m'ndigi ra el yo ə m'ra ningə, in m'in ə m'nji ra el, nan in majel ki isi me daro'm'ti ə isi ra. ²¹ M'gər nya ki isi ra nya be ki kagilo'gi pəti nga: loki m'in, m'ndigi kadi m'ra maji nan, majel yo ə to adi m'ra. ²² Me'm'ti kəy kərəkəi ningə, m'ingə ronel me ndukun'ti lə Luwə. ²³ Nan m'gər me ro'm'ti kadi tɔgi madi ki rangi isi non, isi ro ki ndigi ra ki in ro'm'ti. Tɔgi kin ra adi m'təl bər lə majel ki isi ro'm'ti. ²⁴⁻²⁵ Ki nyagər lə'm, m'nji m'ulə do'm ginn tɔgi ndukun'ti lə Luwə, nan me daro'ti ki ton, m'nji m'ulə do'm ginn tɔgi'ti lə majel

kì ndə tɔgì'ne dɔ'm'ti. M'in de kì nje kumtondoo, de kì kadì a taa'm ilə'm taa ji darɔ'ti kì in nya lə koy kin goto. Tɔji in kì dɔ Luwə'ti kì aji'm kì gorow lə Burəbe lə'je Jeju Kirisiti!

8

*Kisikidɔ*taa kì tɔgì lə Ndil Luwə

¹ Kì ngɔsine kin, de'gì kì indəi rɔ'de nan'ti me tɔ Jeju Kirisiti, ta kì gangì goto dɔ'de'ti nga. ² Tado tɔgì lə Ndil Luwə kì nje kadì de isi'n kì dɔ'ne taa me kində rɔ nan'ti me tɔ Jeju Kirisiti, taa'je ilə'je taa ji tɔgì'ti lə majel kì tɔgì lə koy. ³ In nya kì ndukun lə Moji asi kadì ra el, tado darɔ de kì ton ra adì tɔg'ɔ goto. Nan Luwə ra nya kin kì gorow lə Ngonn'o inbe, ad'a kadì ɔr majel. Re kì darɔ kì tanan kì yan de kì njeramajel, gangi'n ta dɔ majel'ti kì aw kì tɔgì dɔ darɔ de'ti. ⁴ Luwə ra be kadì ndigì ra kì dana lə ndukun lə Moji tɔlta'ne dɔ'je'ti, j'in j'isi njiyə kigo ndigì'ti lə'je el, nan j'isi njiyə kigo ndigì'ti lə Ndil Luwə yo kin. ⁵ Toki rɔta'ti, de'gì kì sii ginn tɔgì'ti lə darɔ'de, isi rai ndigì lə darɔ de, nan de'gì kì sii ginn tɔgì lə Ndil Luwə, isi rai ndigì lə Ndil Luwə tɔ. ⁶ Ra ndigì lə darɔ, a aw kì de be lə koy, nan ra ndigì lə Ndil Luwə, a aw kì de ad'a ingə kajì, a ad'a ingə lapiya. ⁷ Ra ndigì lə darɔ, in təl de njeban'ti lə Luwə. De kì njera ndigì lə darɔ, in de kì ulə dɔ'ne ginn ndukun'ti lə Luwə el, tado asi kadì a ra el. ⁸ De'gì kì sii ginn tɔgì'ti lə darɔ'de, asi kadì a rai nya kì nəl Luwə el. ⁹ Nga ningə ingì, sii ginn tɔgì'ti lə darɔ'se el, nan sii ginn tɔgì'ti lə Ndil Luwə. Tado Ndil Luwə isi me'se'ti. Re de aw kì Ndil Kirisiti me'ne'ti el ə, in de lə Kirisiti el. ¹⁰ Re Kirisiti isi me'se'ti ə, darɔ'se kin a oy inbe, tado lə majel, nan Ndil Luwə adì'se kisikidɔtaa, tado in de'gì kì Luwə təl'se de'gì kì dana takum'ne'ti. ¹¹ A re Ndil Luwə kì nje te kì Jeju dann njekoy'gì'ti isi

me'se'ti ə, Luwə ki nje te ki Jeju Kirisiti dann njekoy'gi'ti a adi darɔ'se ki koy təl isi kumngayira ki takul Ndil'ə ki isi me'se'ti.

¹² Lo kin'ti, ngannkon'm'gi ki dene ki ki dingəm, j'awi ki ɓangi dɔ'je'ti, ningə in ɓangi lə darɔ kadi to ji ra'n ndigi lə darɔ el. ¹³ Tado re sii ta ra nya'ti kigo ndigi'ti lə darɔ'se ə a oyi. A re uni Ndil Luwə, tɔli kulə ra'gi ki majel lə darɔ'se ningə, a sii ki dɔ'se taa tɔ. ¹⁴ Tado de'gi pəti ki Ndil Luwə isi ɔr'de tarow in ngann'gi lə Luwə. ¹⁵ Tado Ndil ki ingəi'ə, in kadi ra'se ɓər'ti el, taa kadi təl ində ɓol me'se'ti ɓay el tɔ. Nan in njera'se ngann koti'ti. In ki tarow li'ə kin ə j'isi ji ɓari'n nya ki ndu'je ki taa boi j'ene: «Aba, Baw'je*.» ¹⁶ Ndil inbe kin ə in nje toji ndil'je kadi gər toki j'in ngann'gi lə Luwə. ¹⁷ ə re j'in ngann'gi lə Luwə ningə, j'in kaa j'a j'ingəi nya maji'gi ki Luwə un ndu'ne dɔ'ti kadi n'a n'adi de'gi lə'ne kin tɔ. J'a j'ingəi nya maji'gi kin nan'ti ki Kirisiti, tado j'ingəi kon nan'ti si'ə, kadi j'in nan'ti si'ə me toji'ti li'ə.

Tɔji ki a re

¹⁸ M'gər maji kadi kon ki dɔkagilo'ti ki ɓone kin asi nan ki toji ki Luwə a te ki dɔ'a kadi ji gər kin el. ¹⁹ Nyakində'gi pəti sii dfele, isi nginəi dɔkagilo ki Luwə a toji'n toji lə ngann'gi lə'ne. ²⁰ Tado nyakində'gi osi ginn tɔgi'ti lə tɔgi'gi ki nda'de goto. In ki me ndigi lə'de inbe el, nan in Luwə inbe ə ndigi be kadi in ginn tɔgi'gi'ti kin. ²¹ Ningə isi indəi me'de dɔ'ti kadi ndɔ kare ə, a tei ginn tɔgi'ti ki nje tuji'de ki uwə'de ɓər'ti kin. A tei ginn'ti kɔ kadi ingəi dɔ'de nan'ti ki ngann'gi lə Luwə, taa kadi in me tɔɓar'ti lə ngann'gi lə Luwə tɔ. ²² Ki ngɔsine kin, ji gər kadi nyakində'gi kin pəti isi tuməi um um to dene ki ndo ra'a be. ²³ Ningə in nyakində'gi

*

8:15 8.15 Mrk 14.36

par dɔɔ'ɔ de el, j'in kɪ j'ingəi Ndil Luwə to nya kɪ dɔkete dann kadikare'gì'ti lə Luwə ka, jì tuməi um um tɔ, j'isi jì nginə kadì Luwə təl'je ngann'ne'gì'ti, kadì taa darɔ'je ilə taa. ²⁴ Tado Luwə aji'je, nan in kɪ j'isi jì nginə ta'a to nginə ɓay. Nga ningə, re de oo nya kɪ isi nginə ta'a kɪ kum'ne ningə, in nya kɪ isi nginə ta'a el nga. De kɪ kadì oo nya kɪ kum'ne, ə təl isi nginə taa to nginə ɓay goto. ²⁵ A re jì nginə ta nya kɪ j'oo kɪ kum'je el ningə, jì nginə ta'a kɪ koreme. ²⁶ In be tɔ ə, Ndil Luwə isi re ra'n se'je, me tɔgì goto'ti lə'je. Tado jì gər kelta kɪ Luwə tokì majì kadì j'el'n el, nan Ndil Luwə inbe isi el si'ə ta tor'je'ti kɪ ndu kɪ de asi gər me'ə el. ²⁷ Ningə Luwə kɪ gər ngarme'je, gər nya kɪ Ndil ndigì kadì el'ə, tado Ndil isi elta kɪ Luwə, tado majì lə de'gì lə Luwə, tokì Luwə inbe ndigì'n.

²⁸ Jì gər kadì nya'gì pəti rai nya tado majì lə de'gì kɪ ndigì Luwə, adi in de'gì kɪ inbe ɓar'de kigo kɔjì'ti lə'ne. ²⁹ Tado nje kɪ Luwə gər'de kete, ə un ndu'ne dɔ'de'ti kadì toi to Ngonn'o Kirisiti be, kadì Kirisiti in ngonn ngatɔgì lə bulə ngannkon'gì. ³⁰ Adi in nje kɪ Luwə mbəti'de kete, Luwə ɓar'de tɔ, nje kɪ Luwə ɓar'de, Luwə təl'de de'gì kɪ dana takum'ne'ti tɔ, ningə nje kɪ Luwə təl'de de'gì kɪ dana takum'ne'ti, adi'de tɔjì tɔ.

Ingi kɪ Luwə ndigì'de, in ndigì kibo ngayn

³¹ Ta kɪ kadì j'eli dɔ lo'ti kin goto. Re Luwə in se'je ə, de kɪ kadì a ɔsi'je ta goto. ³² Luwə kɪ un kon dɔ Ngonn'ne'ti inbe kɔ el, nan un'ə ilə kɔ tado lə'je pəti, a adi'je nya'gì pəti kare nan'ti kɪ Ngonn'o. ³³ De kɪ kadì a ində ta dɔ de'gì'ti kɪ Luwə mbəti'de goto, tado in Luwə inbe ə təl'de de'gì kɪ dana takum'ne'ti. ³⁴ De kɪ kadì a gangì ta dɔ'de'ti goto, tado Kirisiti in nje koy. Kibo ngayn, in ə ində taa dann njekoy'gì'ti, isi dɔjikɔl Luwə'ti, isi elta

ki Luwə tado lə'je. ³⁵ De ki asi kadi a gangi'je nan'ti ki ndigi ki Kirisiti ndigi'je kin goto. In kumtondoo, eke me kon asi el, kindəkumndoo, eke bo, eke ndoo, eke tuji, eke koy, asi el. ³⁶ Makitu lə Luwə el ene:

«Tado lə'i,
koy in kadi'je'ti ndəkba ki sin ge, kada ge ki losol'ə ge.
De'gi oyi'je to da'gi ki de isi aw se'de lo təl'de'ti be†.»

³⁷ Nan me nya'gi'ti kin pəti, j'a ji təti rə ki tōgi ki ngayn ki nje ndigi'je adi'je. ³⁸ Tado m'gər maji, toki rəta'ti, kadi in koy el num, in kisikidətaa el num, in malayka'gi el num, in tōgi lə ndil'gi ki majel el num, in nya ki bone el num, nya ki lo ti'ti el num, in tōgi'gi ki me dənangi'ti el num, ³⁹ in tōgi'gi ki taa el num, in ki nanga el num, in nyakində madı el num, nya madı kare ki asi kadi a gangi'je nan'ti ki ndigi ki Luwə ndigi'je me tə Jəju Kirisiti ki Burəbe lə'je kin goto.

9

Luwə mbəti ngann Isirayel'gi to de'gi lə'ne

¹ Me kində rə nan'ti me tə Kirisiti, ta ki m'aw to m'el kin in ta ki rəta'ti um in ta ngom el. Nga ningə, me'm ki kəy inbe kaa, ki tōgi lə Ndil Luwə, mannaji də ta'ti kin kadi in ta ki rəta'ti. ² Me kon kibo ngayn ra'm, ningə me'm to'm ki də ndo'gi tado ³ lə ngannkon'm'gi ki ginn koji'ti lə'm. M'ndigi kadi darə'm inbe, Luwə man'm, kadi m'gangi nan ki Kirisiti tado maji lə'de. ⁴ Adi in ngann Isirayel'gi ki Luwə təl'de ngann'ne'gi'ti, tōji'de təbar lə'ne adi gəri, un mindi'ne adi'de, adi'de ndukun, adi isi kawinan non'a'ti, ilə ndu'ne adi'de*, ⁵ taa in ginn koji'ti lə burəbaw'gi ki Luwə bar'de kete. Ingi ə Kirisiti *De ki Luwə mbət'ə te ginn koji'ti lə'de tə. Kirisiti ki

† 8:36 8.36 Pa'gi 44.23 * 9:4 9.4 Tekitaga 4.22; Ndukun ki nja joo 7.6; Oje 11.1

in dō nya'gi'ti pəti. Maji kadi toji in dō Luwə'ti ki dōkagilo'gi ki dōkagilo'gi†. Amen.

⁶ In kin toji kadi ndu Luwə təl nya ki nda'a goto el. Toki rōta'ti, de'gi ki ginn koji'ti lə *Isirayel in ngann Isirayel'gi dōrō el, ⁷ taa de'gi ki ginn koji'ti lə Abiraham in ngann me'ə'gi pəti el, tadō Luwə el Abiraham ene: «In ki ginn koji lə *Isaki ə in a ingə'n de'gi ki ginn koji'ti lə'i‡.» ⁸ Nya kin toji kadi ngann Abiraham pəti ə in ngann Luwə el, nan in ngann'gi ki oji'de kigo kun ndu'ti lə Luwə ki un adi Abiraham ə in ngann'a'gi ki rōta'ti. ⁹ Tadō Luwə un ndu'ne be ene: «Dōkagilo'ə inbe kin be ə, m'a m're, ningə Sara a ingə ngonn kare§.»

¹⁰ Lo kin'ti, ginn'ə gangi el bay, Rebeka kaa in non bay tō. In ki Isaki ki kare inbe kakin tō ə oji'n ndungə'gi ki joo. ¹¹ Nga ningə, kete non koji ngann'gi'ti kin, loki rai nya ki maji ki nya ki majel el bay ə, Luwə mbəti ki kare kigo me ndigi'ti lə'ne kadi ndigi ra li'ə tōl'n ta'ne. ¹² Luwə mbəti ngonn kare kigo ndigi'ti lə de madi el, nan in kigo ndigi'ti li'ə in Luwə ki bar'de, ə el'n Rebeka ene: «Ngonn ki ngatōgi a ra bər lə in ki du*.» ¹³ Ta kin te toki makitu lə Luwə el'n ene: «M'ndigi *Jakobi, ə m'mbəti Esuwa†.»

¹⁴ Ta ki kadi j'eli dō lo kin'ti goto, Luwə in njera nya ki dana, nyara ki dana el goto rō'a'ti jagi. ¹⁵ Tadō el Moji ene: «M'a m'ra maji ki de ki kadi m'ra si'ə maji, ə m'a m'oo kumtondoo lə de ki kadi m'oo kumtondoo li'ə tō‡.» ¹⁶ In kin in kigo ndigi'ti lə de madi el, taa in kigo kulə'ti ki ra ngayn el tō, nan in kigo ndigi'ti lə Luwə ki nje k'oo kumtondoo. ¹⁷ In be tō ə, Luwə el'n ta ngar Parawon me Makitu'ti lə'ne ene: «In m'inbe ə m'indəi lo kin'ti kadi

† 9:5 9.5 KNK 2.29 ‡ 9:7 9.7 Lotum 21.12 § 9:9 9.9 Lotum 18.10

* 9:12 9.12 Lotum 25.23 † 9:13 9.13 Mal 1.2-3 ‡ 9:15 9.15 Tekitaga

m'ɔjì'n tɔgì'm kì rɔ'i'ti, ə kadi tɔ'm bari'n ta de'gì'ti pəti kì dɔnangi'ti ne tɔ§.»¹⁸ Lo kin'ti, kadi jì gər toki Luwə oo kumtondoo lə de kigo me ge'ti li'ə, ə adi me de ngan kigo me ndigì'ti li'ə tɔ.

Wongi kì k'oo kumtondoo lə Luwə

¹⁹ De madi a el'm ene re Luwə ra nya kì me ndigì ningə, ke ra bann ə isi aw kì ta kì de'gì bay wa? Tado de kì kadi tanrɔ ndigì li'ə goto. ²⁰ Nan in de kare par in nan ə kadi manjì ta Luwə'ti wa? Ngoo asi kadi a el be'ne ene: «Tado ri ə ra'm adi m'to be el wa?» ²¹ Nje kuwə ngoo, asi kadi, kì hanjì kì kare inbe kin, uwə'n ngoo kì gat'a in ngayn, ə kì hanjì kì kare inbe kin, uwə'n in kì gat'a in ngayn el tɔ. ²² Lo kin'ti, Luwə ndigì ngayn kadi ɔjì wongi lə'ne, ə adi de'gì gəri tɔg'ɔ tɔ, nan ore me'ne ə təl ore bay dɔ de'gì'ti kì asi tuji, kadi buki wongi lə'ne dɔ'de'ti, tuji'n'de kɔ. ²³ Nan, Luwə ndigì ngayn tɔ kadi n'tɔjì tɔbar lə'ne kì rɔ de'gì'ti kì asi k'oo kumtondoo, kì ra go'de kete kadi sii sə'ne me tɔbar'ti lə'ne. ²⁴ Nga ningə, de'gì kin in j'ingi kì Luwə bar'je. Bar'je dann Juwipi'gì'ti par el, nan bar'je dann ndəgì de'gì'ti kì in Juwipi'gì el tɔ. ²⁵ Ningə in ta kì Luwə inbe el me makitu'ti lə Oje ene:

«De'gì kì kete in de'gì lə'm el,

M'bar'de de'gì lə'm bɔne,

ə de'gì kì kete in njendigì'gì lə'm el,

M'bar'de njendigì'gì lə'm bɔne*.

²⁶ Nga ningə, lo'ti inbe kì de'gì eli'de'ti eyina:

“In de'gì lə Luwə el kin”,

A bari'de ngann'gì lə Luwə kì nje kisi kumngayira†.»

²⁷ Ejay iləmbər kì yan'ne tɔ, ɔjì'n dɔ ngann Isirayel'gì ene: «Kin ə re ngann Isirayel'gì banyinan to nangira kì ta

§ 9:17 9.17 Tekitaga 9.16 * 9:25 9.25 Oje 2.25 † 9:26 9.26 Oje 2.1

ba'ti be kaa, in nje ki madi'gi par ə a ingəi kaji. ²⁸ Tado Burəbe el ene ta lə'ne n'a n'tol ta'a kadi osi taga panyi num, kalangi ba num to donangi'ti ne‡.» ²⁹ Ningə in toki ta ki Ejay inbe kaa el kete ene:

«Kin ə re Burəbe lə njerɔ'gi,
Inyə de'gi madi to ginn koji lə'je el nga a,
Re j'a ji to to Sodom be,
Re j'a to tanan ki Gōmər be§.»

Isirayel in ki kaji ki re ki gorow kində me do ramaji'ti lə Kirisiti

³⁰ Ta ki kadi j'eli do ta'ti kin ə to kin: de'gi ki gəri Luwə el, ki sangi row kadi n'in de'gi ki dana el, nan Luwə ɔr ta do'de'ti adi təli de'gi ki dana. Təli de'gi ki dana ki gorow kunme kadi Kirisiti. ³¹ Nga ningə, ngann Isirayel'gi ki sangi kadi n'in de'gi ki dana ki gorow lə ndukun taa, tei lo ndukun'ti kakin el. ³² Tei low'ə'ti el tado oyi kadi in nya ki n'a n'ingəi ki row kulə ki ra yo um ki row kunme do ramaji'ti lə Kirisiti el. Lo kin'ti, awi tugəi nja'de mbal'ti, awi to kosi. ³³ Toki makitu lə Luwə el'n ene:

«Oyi, me bebo'ti ki Siyon,
M'ində mbal ki nje tugə de non,
In mbal ki nje tugə de k'ilə,
Nan de ki un me'ne adi, nan rɔ'a a sol'ə el*.»

10

Juwipi'gi ki de'gi ki in Juwipi'gi el, Be'de in kareba

¹ Ngannkon'gi, nya ki uwə me'm ngayn ki m'nji m'dəji Luwə tado lə Juwipi'gi, in kadi ingəi kaji. ² Tado m'asi kadi m'mannaji lə'de, toki tingəi bil tado lə Luwə, nan

‡ 9:28 9.28 27-28; Ejay 10.22-23 § 9:29 9.29 Ejay 1.9 * 9:33 9.33 Ejay 8.14-15

k'in ə in tingə ki nyagər goto me'ti. ³ Toki rōta'ti, gəri row ki Luwə isi ɔr'n ta dɔ de'gì'ti el, adi isi sangi row kin ki dɔ'de inbe'gì. Lo kin'ti, ingi, gotoi dɔ row'ti ki Luwə isi ɔr'n ta dɔ de'gì'ti. ⁴ Tado Kirisiti ə in ta tɔlta ndukun, kadi de ki ra un me'ne ningə, Luwə ɔr ta dɔ de'ə'ti.

Kaji to tado de ki ra ki un me'ne adi Burəbe

⁵ Moji inbe elta ɔji'n dɔ kɔr ta dɔ'ti ki gorow lə ndukun ene: «De ki təl rɔ'ne go ndukun ningə, de'a a aji ki row lə ndukun kakin*.» ⁶ Ningə ta ki ɔjido kɔr ta dɔ'ti ki row kunme ə to kin: «Ononyi kadi el me'i'ti ene: nan ə a aw dɔran'ti wa?» Tado Kirisiti in dɔran'ti ə re. ⁷ Taa, nan ə a aw koo wa kaa, el be el tɔ, tado Kirisiti ində taa lo koy'ti dann njekoy'gì'ti. ⁸ Makitu lə Luwə el ene: «Ta lə Luwə in kad'i'ti ndəkba, to ta'i'ti kadi el, in ngarme'i'ti. In ta kunme kin ə j'isi j'ilə mbər'ə†.» ⁹ Toki rōta'ti, re ta te ta'i'ti toki Jeju in Burəbe, ə re un me'i toki Luwə un'ə taa dann njekoy'gì'ti ningə, a ingə kaji. ¹⁰ Tado kunme ki in ngarme'de'ti ə Luwə a ɔr ta dɔ de'ti, ningə ta ki te ta de'ti ə a aji'de tɔ. ¹¹ Tado makitu lə Luwə el ene: «De ki ra ki un me'ne ad'a ə, rɔ'a a sɔl'ɔ el‡.» ¹² Lo kin'ti, dangi dangi goto dann Juwipi'gì'ti ki de'gì ki in Juwipi'gì el. Pəti Burəbe ki kare inbe kin ə in Burəbe lə'de. In ki nje kadi nya maji de'gì pəti ki bari tɔ'a. ¹³ Tado makitu lə Luwə el ene: «De ki ra ki bari tɔ Burəbe a ingə kaji§.»

¹⁴ Nga ningə, kin ə de'gì uni me'de adi'ə el ə, lo kadi a bari tɔ'a goto, a kin ə de el'de ta li'ə el ə, lo kadi a uni me'de adi'ə goto, a kin ə de ki nje kiləmbər ta li'ə goto ə, lo kadi a oyi ta li'ə goto tɔ. ¹⁵ A kin ə de'gì ki njekawkulə'gì gotoi ə, lo kadi de a iləmbər ta li'ə goto tɔ.

* 10:5 10.5 Lebitiki 18.5 † 10:8 10.8 6-8; Ndukun ki nja joo 9.4, 30.12-14 ‡ 10:11 10.11 Ejay 28.16 § 10:13 10.13 Juwəl 3.5

Makitu lə Luwə elta dɔ'ti be ene: «In nya ki rɔnel ngayn kadi de oo nja nje kiləmbər Poyta ki maji*.»¹⁶ Nan de'gi madi mbeti təli rɔ'de go Poyta'ti ki maji. Nga ningə, Ejay dəji ta dɔ lo kin'ti ene: «Burəbe, de ki un me'ne dɔ mbər'ti ki j'ilə kin goto†.»¹⁷ Ji gər toki de a un me'ne ki gorow lə Poyta ki maji ki oo, nga ningə, Poyta ki maji kin, in mbər ta lə Kirisiti.¹⁸ Ə kadi m'dəji m'oo ke Juwipi'gi oyi ta kin el biti wa? Oyi ta kin maji. Tado makitu lə Luwə elta dɔ'ti ene:

«Ndu nje kiləmbər Poyta ki maji aw ki dɔ be'gi pəti, taa, de'gi ki sii dɔboy lo'gi'ti ki dɔnangi'ti ne pəti kaa, ta ki ta'de'ti osi mbi'de'ti tɔ‡.»

¹⁹ Ə kadi m'dəji m'oo ke ngann Isirayel'gi gəri me ta ki bar kin el wa? Moji elta ki ta Luwə'ti dɔ lo kin'ti ene: «M'a m'adi jangi ra'se dɔ de'gi'ti ki de gər ginn'de el, M'a m'adi wongi ra'se ngayn dɔ de'gi'ti ki in de'gi ki nyagər lə'de goto§.»

²⁰ Ejay aw biti elta ki ta Luwə'ti ene: «De'gi ki sangi kaa sangi'm'in el, ingəi m'in, M'te ki dɔ'm taga m'adi de'gi ki dəji'm'in nya madi el.»

²¹ Nan ki ɔjido ngann Isirayel'gi, Moji ilə dɔ'ti ene: «Ndɔ'gi pəti, m'ulə ji'm m'adi de'gi ki nje təl rɔ'de go ta'ti el,

De'gi ki nje tanrɔ*.»

11

Luwə mbəti ngann Isirayel'gi el

¹ M'dəji kadi m'oo ke Luwə mbəti de'gi lə'ne ki in ngann Isirayel'gi kin wa? Jagi, Luwə mbəti ngann Isirayel'gi el. Tado m'in ki dɔ'm, m'in ngonn Isirayel, m'in

* 10:15 10.15 Ejay 52.7 † 10:16 10.16 Ejay 53.1 ‡ 10:18 10.18 Pa'gi 19.5 § 10:19 10.19 Ndukun ki nja joo 32.21 * 10:21 10.21 Ejay 65.1-2

ginn koji'ti lə Abiraham, me koji'ti lə Benjamen. ² Luwə mbəti de'gi lə'ne el, in de'gi ki mbəti'de kete mayinu. Ingi, ta ki njekeltakita Luwə'ti Eli, el me makitu'ti lə Luwə, səki'n dɔ ngann Isirayel'gi rɔ Luwə'ti kin, in gəri maji. ³ Eli el ene: «Burəbe, tɔli njekeltakita'i'gi'ti pəti tigə, lo'gi ki de'gi isi iləi kadikare'ti adi'nu kin, budi'de nanga mur mur, in m'in ki kar'm par ə m'nanyi, ningə isi sangi kadi n'tɔli'm'in tɔ.» ⁴ Nan ta ki Luwə ilə'ti ə to kin: «M'ngəm de'gi dər siri m'ində ta dangi, to de'gi lə'm, ki ɔsi məkəsi de nanga non yo Bal'ti el*.» ⁵ Be tɔ ə, dɔkagilo'ti ki bɔne, ngonn kuti ngann Isirayel'gi madi nanyinan, kadi sii to de'gi ki Luwə mbəti'de kigo memaji'ti lə'ne. ⁶ Luwə mbəti'de kigo me maji'ti lə'ne, um in kigo kulə ra'de'ti el. Re be el ningə, memaji lə Luwə kin a in memaji ki rɔta'ti el. ⁷ Me ta kin ene ri wa? M'ene nya ki ngann Isirayel'gi sangi, ingəi nya'a el, ningə in de'gi ki Luwə inbe mbəti'de ə ingəi. Ningə ndəgə'gi, tɔli nje me ngan. ⁸ Nje me ngan toki makitu lə Luwə el'n ene:

«Luwə adi hangal'de oy njum,
Adi kum'de oo lo el,
Ningə adi mbi'de boy ndəngirə tɔ.

Nya kin ra nya biti bɔne†.»

⁹ Nga ningə Dabidi kaa elta dɔ lo kin'ti tɔ ene:

«Kadi nyakusɔ rɔnel lə'de təl kuləkikiyə kuwə'de,
Kadi təl jigi tugə'de ki kadi osi,
Kadi in row kindəkɔji lə bulə de'gi, kadi in nyakugə
goji'de ki majel ɔjido kulə ra'de.

¹⁰ Kadi kum'de diw adi oyi lo el,

Adi rugi gidi'de bo ki dɔkagilo'gi pəti‡.»

* 11:4 11.4 3-4; 1 Ngar'gì 19.10, 18 † 11:8 11.8 Ndukun ki nja joo 29.3; Ejay 6.10 ‡ 11:10 11.10 9-10; Pa'gì 69.23-24

¹¹ M'dəji kadi m'oo ke jigi ki tugə Juwipi'gì ilə'de adi osi kin kadi a indəi taa el bitì wa? Jagi, a indəi taa, nan ki gorow lə nya ra ki go'ti el ki rai, ə ndəgi de'gì ingəi kaji. Ingəi kaji kadi jangi ra'n de'gì ki Isirayel. ¹² Nga ningə, kin ə re nya ra ki go'ti el lə Juwipi'gì ki rai, təl maji lə de'gì pəti ki dɔnangi'ti ne, kin ə ton lə'de təl maji lə de'gì ki in Juwipi'gì el ningə, toji kadi re indəi rɔ'de ta kaji'ti ki rɔ tinyi'de ningə, maji lə'de a to mbar mbar gogì bay.

Kaji lə de'gì ki in Juwipi'gì el

¹³ Ingi ki in Juwipi'gì el, toki m'in'n njekawkulə ki rɔ de'gì'ti ki in Juwipi'gì el, m'el'se kadi in gəri toki m'piti kulə ki to ji'm'ti. ¹⁴ Kulə kin to kadi ke a osi de'gì ki ginn koji'ti lə'm adi jangi ra'de, be kadi toki madi'gì ingəi kaji. ¹⁵ Kin ə kɔr ki Luwə ɔr Juwipi'gì gogì, in row kulə noji nan'ti lə Luwə in ki de'gì ki dɔnangi'ti ne ningə, təl'de ki rɔ Luwə'ti gogì a in nya ki maj'a in ngayn. A in kində taa lo koy'ti kaw lo kisikidɔtaa'ti.

¹⁶ Ningə kin ə re dow mapa ki rai ki ko ki dɔkete in yan Luwə ningə, ndəgi mapa ba pəti in li'ə tɔ, a kin ə ngirə kagi in yan Luwə ningə, baji'ə'gì in yan Luwə tɔ. ¹⁷ Ningə Isirayel to to kagi buni ki be be: Luwə gangi baji'ə'gì madi kɔ, ə uni in ki in ginn koji lə Isirayel el, ki in kagi buni ki mu, re tinyəi'nu tor'de'ti dann ndəgə'gì'ti, adi ra dɔ ngirə buni'ti ki be, isi njuw bote'ə tɔ. ¹⁸ Ningə in, in nya ki kadi in kidi'n baji kagi'gì ki gangi'de kɔ kin el. Kin ə re inyə kadi kidi'de ə, kadi me'i olo dɔ'ti toki, in in ə ra dɔ ngirə'de'ti um in ngirə'de ə rai dɔ'i'ti el. ¹⁹ Dɔmaji ə, a el ene: «Gangi baji'ə'gì ə tinyəi'm'in tor'de'ti.» ²⁰ Ningə in ki rɔta'ti kadi gangi'de tado ingi, oyi tor ra maji lə Kirisiti el, ningə in, tinyəi'nu tor'de'ti tado un me'i adi Kirisiti. Nan re in be kaa, kadi

ində gu'i el, adi ɓol rai to ra yo. ²¹ Tado kin ə, kagi ki ɓe inɓe mindi ka Luwə gangi baji'ə'gi ningə, kadi oo rɔ'i maji nan in taa a inyəi el jagi. ²² Kadi in gər toki Luwə in njera maji ə kadi in gər toki in de ki ngan ngayn tɔ: Luwə in de ki ngan ki rɔ de'gi'ti ki osi, ə in de ki njera maji ki rɔ'i'ti in tɔ. Nan k'in ə, kadi ra dɔ nja'i'ti me ramaji'ti li'ə kin. A re in be el ə, a gangi iləi kɔ to baji kagi ki ɓe kin be tɔ. ²³ Nga ningə, ki ɔjido ngann Isirayel'gi, kin ə inyəi ta me ngan lə'de ə, Luwə a təl kadi tinyəi'de tor'de'ti gogi tado aw ki tɔgi kadi tinyəi'n'de gogi. ²⁴ Kin ə in ki in baji kagi buni ki mu mindi, ə Luwə gangi re tinyəi ta kagi buni'ti ki ɓe ki in lo lə'i el kin ə, ngann Isirayel'gi ki in baji kagi buni ki ɓe kin ningə, Luwə a təl tinyəi'de maji gogi lo tor'de'ti el wa.

Ta ki dɔ kaji'ti lə ngann Isirayel'gi

²⁵ Ngannkon'gi, m'ndigi kadi in gəri ginn ta lə Luwə ki to lo kiyə'ti kin, um kadi sii day el. Be el ə a oyi rɔ'se'ti to nje gosi ki ngayn. Ningə kadi in gəri toki dow Isirayel'gi madi, me'de a ngan biti kadi de'gi ki gəri Luwə el pəti, tei kaji'ti. ²⁶ Lo kin'ti nga a nyi Isirayel'gi pəti a ingəi kaji toki makitu lə Luwə el'n ene:

«Nje taa dɔ de'gi a in Siyon'ti ə a re,
a ɔr k'aldɔ ta lə de'gi ki ginn koji'ti lə Jakobi kɔ.

²⁷ In kin ə in kunmindi ki a dɔɔ'je nan'ti se'de,
loki m'a m'ɔr majel lə'de kɔŋ.»

²⁸ Kin ə ji gon mbəti ki Juwipi'gi mbəti Poyta ki maji kin ningə, j'a j'ene in njeban'gi lə Luwə. Ningə in kin ə in kaji lə'se. Nan re ji gon mbəti ki Luwə mbəti'de kin tɔ ningə, j'a j'ene Luwə ndigi'de ɓay tado lə kaw'de'gi tɔ. ²⁹ Tado Luwə adi de nya ə təl taa ji'ə'ti el, taa ɓar de ə təl tuwə el tɔ. ³⁰ Kete mayinu, ali ta ta Luwə'ti, nan

ngɔsine, Luwə oo kumtondoo lə'se, tado kal ki Juwipi'gi ali dɔ ta. ³¹ Be tɔ ə, ingi kaa alidɔ ta bɔne, kadi Luwə oo'n kumtondoo lə'se. Lo kin'ti nga ningə, ingi kaa Luwə a oo kumtondoo lə'de tɔ. ³² Tado Luwə adi tarow de'gi pəti ali dɔ ta, kadi ɔji'n'de memaji lə'ne.

Tɔji ki dɔ Luwə'ti

³³ Ki rɔta'ti, nyakingə lə Luwə aldo lo, gosi, ki nyagər li'ə əti bɔl ki dum! De ki kadi gər me ta ki gangi li'ə goto, de ki kadi gər ɔji ra li'ə goto.

³⁴ In ə Makitu lə Luwə el'n ene:
«De ki gər ta ki me Burəbe'ti goto,
De ki kadi ɔj'ɔ ta goto*.»

³⁵ «Taa de ki kadi un nya adi Luwə kete,
Kadi to go'ti ə Luwə ugə ɓang'a ka goto tɔ†.»

³⁶ Tado in Luwə ə ində nya'gi pəti, nya'gi pəti toi ki takul'ə, tado li'ə. Kadi tɔbar in lə Luwə ki dɔkagilo'gi ki dɔkagilo'gi! Amen!

12

Njiyə ki nəl Kirisiti

¹ Ngannkon'm'gi, toki Luwə ɔji'n'je memaji lə'ne ki taga adi ji gəri, m'ulə dingəm me'se'ti kadi uni darɔ'se inbe to kadikare ki kumngayira, indəi taa dangi to nya ki nəl Luwə, adi Luwə. In kin ə in gosi Luwə kigo ndil'ti ki kadi ɔsikurə. ² Ningə kadi uni gorow nyara ki de'gi isi rai dɔkagilo'ti ki bɔne kin el, nan kadi inyəi rɔ'se'ti adi nyagər ki sigi ki Luwə adi'se kin, mbəl'se. Lo kin'ti, a gəri kum nya ki in nya ki Luwə ndigi: adi in nya ki maji, nya ki nəl'ə, nya ki gorow'ə'ti.

³ Ki takul kadikare ki Luwə adi'm, m'el de ki ra dann'se'ti kadi uni ta rɔ'se ki aldo maji el, nan kadi oyi

* 11:34 11.34 Ejay 40.13 † 11:35 11.35 Jobi 41.3

ta rō'se ki gorow'ə'ti, de ki ra, kigo tōgi kunme'ti li'ə ki Luwə ad'a. ⁴ Darō'je in kareba, nan ngann rō'je'gi in dangi dangi. Ningə nan nan aw ki kulə lə'ne ki sow dō'ne. ⁵ Be tō ə ji banyi, nan j'in kareba me kində rō nan'ti me tō Kirisiti. J'in ki dō'je dō'je, nan j'in ngann rō'gi lə nan. ⁶ Ningə, Luwə adi'je kadikare'gi ki dangi dangi kigo memaji'ti li'ə ki adi'n'je. Kin ə re in kadikare kelta ki ta'a'ti ə adi ə, kadi ra'n kulə kigo kunme'ti. ⁷ Kin ə re de madi aw ki kadikare ra kulə dann de'gi ə, kadi ra kulə; kin ə de madi aw ki kadikare ndo nya de'gi ə, kadi ndo'de nya. ⁸ Kin ə de madi aw ki kadikare kulə dingəm me de'gi'ti ə, kadi ulə dingəm me'de'ti; kin ə de madi aw ki kadikare kadi nya de'gi ə, kadi adi ki menda, kin ə de madi aw ki kadikare kōrnōn de'gi ə, kadi ɔr ɔrnōn'de ki rō ki tinyi kati; kin ə de madi aw ki kadikare k'oo kumtōdoo lə de'gi ə, kadi oo kumtōdoo lə'de ki rōnel.

⁹ Maji kadi ndiginan ki dann'se'ti in ndiginan ki rōta'ti. Ningə kadi ɔsi nya ki majel ngərəngi, ə kadi uwəi go nyara ki maji ngan tō. ¹⁰ Maji kadi in ndiginan dann'se'ti ndiginan lə ngannkon nan'gi. Ningə kadi de ki ra sangi kadi n'in taa n'ɓuki madi'ne'gi'ti. ¹¹ Kadi in de'gi ki njerakulə, daw goto rō'se'ti, ə rai kulə lə Burəbe ki rō ki tingəbil. ¹² Ningə kadi rai rōnel dō nya'ti ki isi nginəi ta'a, kadi orei me'se dō kon'ti, ə uwəi tōgi'se ba me kelta'ti ki Luwə tō. ¹³ Kadi kanyi ki ngannkon'se'gi me nya'gi'ti ki to rō'de, ə kadi uwəi mbah'gi ki rō'se'ti maj'a. ¹⁴ Njangi dō de'gi ki nje kadi'se kon; njangi dō'de um manni'de el. ¹⁵ Rai rōnel ki de'gi ki isi rai rōnel, ə nonyi ki de'gi ki isi nonyi tō. ¹⁶ Maji kadi hal'se osi go nan'ti. Sangi row nyara ki tōɓar el, nan kadi sangi row nyara ki dō'a du. Ningə kadi oyi rō'se to nje gosi ki ngayn el tō.

¹⁷ Re de ra'se'i majel ə, ugə'ə ɓangi majel ki ra sə'i kin

ki majel el nga. Indøi dō rō'se'ti kadi rai maji takum de'gi'ti pøti. ¹⁸ Kin ø re tarow lapiya in rō'se'ti, ø to kadi sangi ø, sangi adi lapiya to dann'se'ti ki de'gi pøti. ¹⁹ Njendigi'm'gi, kadi inbe'gi ugøi ðangi majel ki de ra sese el, nan inyøi wongi læ Luwø adi ddi de'ø. Tado Luwø el me makitu'ti læ'ne ene:

«M'in ø m'in nje kugø ðangi majel ki de ra ki madi'ne.
De ki ra nya ki majel ki madi'ne,
M'in ø m'a m'øj'ō kum'ø tor'ti*.»

²⁰ Luwø ilø dō'ti ðay tō ene:

«Re ðo ra nje ban læ'i ø, ad'a nya sō,
Re kundø ra'a ø, ad'a mann anyi.
Re in ra be ningø,

A to to yal por ø oy buki dō'a'ti be†.»

²¹ Adi majel dum dō'i el, nan kadi dum dō majel ki maji ki ra.

13

Tøl rō go ndu'ti læ nje konbe'gi

¹ Kadi de ki ra kaa tøl rō'ne go ndu'ti læ nje konbe'gi ki sii dō ðe'ti. Tado konbe ki to bann bann kaa in Luwø ø in nje kadi de, ningø nje ki sii dō ðe'ti, in Luwø ø indø'de.

² In tado kin ø, de ki indø gu'ne ki nje konbe, isi øsi ta ndu Luwø. Nje ki isi indøi gu'de ki nje konbe'gi'ti, si ndøri ta ki gangi læ Luwø rei ki dō'de'ti. ³ Ningø, de'gi ki njera nya ki maji ø, isi ðoli nje konbe'gi el, nan in de'gi ki njera nya ki majel ø isi ðoli'de. ø re ge kadi in ðol nje konbe el ningø, ra nya ki maji par ø a piti. ⁴ Tado nje konbe in de ki isi ra kulø adi Luwø kadi kulø ra'se in kuløra ki maji. A kin ø re isi ra nya ki majel ningø, in ðol nje konbe, tado in kare ø aw ki nya kati el. Loki nje

* 12:19 12.19 Ndukun ki nja joo 32.35 † 12:20 12.20 Tørtø'gi 25.21-22

konbe gangi ta do de'ti ningə, isi ra kulə lə Luwə, ində ɔj'ɔ ə ɔji wongi lə'ne do de'ti ki njera nya ki majel ad'a gər. ⁵ In tado kin ə, maji ngayn kadi de ulə do'ne ginn tɔgi'ti lə nje konbe'gi. Ningə kadi ulə do'ne ginn tɔgi'ti tado ɓol wongi lə Luwə par kareba el, nan tado kadi me de uwə ki ta el. ⁶ In ginn'ə kin tɔ ə isi ugəi lambo, tado de'gi ki isi taai lambo ji'se'ti, in de'gi ki Luwə adi'de kulə kin kadi rai. ⁷ Lo kin'ti, maji kadi adi de ki ra nya ki maji kadi adi'ə: Adi lambo de ki maji kadi adi'ə, adi nyagangi'gi ki do'se'ti de ki maji kadi adi'ə, in ɓoli de ki maji kadi in ɓoli'ə, ə ɔsikurə de ki maji kadi ɔsikurə tɔ.

Ndiginan ki yo ge ki ne ge

⁸ Adi ɓangi nya lə'de madi to do'se'ti el. ɓangi ki kadi to do'se'ti ningə, kadi in ɓangi ndiginan ki kadi in ndiginan dann'se'ti ki yo ge ki ne ge par ta. Tado de ki nje ndigi madi'ne, in de ki ra go ndukun'ti lə Luwə ilə taga bal. ⁹ M'el be, tado ndukun'gi lə Luwə el ene: «A uwə marum el, a tɔl de el, a ɓogi el, a ndingə nya lə mad'i el». Ningə ndukun'gi kin, ki ndəgi ndukun'gi ki rangi pəti, a ingə'de me ndukun'ti ki kare ki ene: «A ndigi de mad'i to darɔ'i inbe be» kin*. ¹⁰ De ki nje ndigi de, a ra nya madi kare ki majel ki de madi'ne el. Tado de ki nje ndigi madi'ne, in de ki ra go ndukun'ti lə Luwə'ti lə taga bal.

Kisi do nja'ti tado təl Kirisiti

¹¹ In gəri dɔkagilo ki j'isi'ti ne kin maji, kadi in dɔkagilo ki kadi ndəli do ɓi'ti nga. Tado dɔkagilo ki kete ki j'uni me'je do ra maji'ti lə Luwə kin, kaji in sanyi se'je ɓay, nan ki ngɔsine kin, kaji in rɔ'je'ti ndəkba nga.

* 13:9 13.9 Tekitaga 20.13-17; Ndukun ki nja joo 5.17-21; Lebitiki 19.18

¹² Lo ki konndɔ'ti nanyi ngayn el nga, lo ki ti in ndəkba, ə maji kadi j'osi nya ra'gi ki me lo ki diw'ti ngərəngi, ə adi j'oti nya rɔ'gi ki kadi ji rɔi kada. ¹³ Adi panjiyə'se in kigo row'ti ki maji, to de'gi ki nje njiyə kada wangi. Kadi in de'gi ki nje kusɔ nya kədi el num, gon kanyi yiwi el num, kadi in nje kaya ki ra el num, nje k'oo maji rɔ'de el num, nje kɔl ki njera jangi el num. ¹⁴ Maji kadi oti Burəbe Jezu Kirisiti rɔ'se'ti to nya rɔ lə'se. Ningə kadi adi ndigi ra lə darɔ uwə me'se el, nan to in rai majel ki in ndigi rai el.

14

Kadi de gangi ta dɔ ngonkon'ne'ti el

¹ De ki in ton me kunme'ti, maji kadi uwəi'ə ki rɔ'se'ti hum kadi in gangi ta dɔ nya'ti ki to me'ə'ti el. ² Dɔmajj ə de madi, aw ki kunme ki sɔ'n nya'gi pəti kare, um kadi me'ə uwə ki ta el, ningə in ki nungi, ki kunme li'ə in ki ton, on mbi kam par tɔ. ³ Lo kin'ti, maji kadi de ki nje kusɔ nya'gi pəti, kidi de ki nje kusɔ nya'gi madi el kin el, ningə de ki nje kusɔ nya'gi madi el, maji kadi kidi de ki nje kusɔ nya'gi pəti el tɔ, tado in kaa Luwə uwə ki rɔ'ne'ti tɔ. ⁴ In nan ə kadi gangi ta dɔ nje ra kulə'ti lə de ki rangi wa? Re uwə rɔ'ne ba ta kulə'ti eke osi nanga kaa, in kin in ta lə de'ə. Ningə a uwə rɔ'ne ba taa, tado Burəbe aw ki tɔgi kadi ad'a uwə'n rɔ'ne ba.

⁵ De madi a el ene ndɔ'gi madi utə nan, ə de ki nungi a ene ndɔ'gi asi nan pəti tɔ. Nan maji kadi de ki ra kaa aw ki me ki kare dɔ ndu'ti li'ə ki ra dɔ'ti. ⁶ De ki oo kadi ndɔ madi utə ndəgi ndɔ'gi madi kin, el tado kosi'n kurə Burəbe, ə de ki sɔ nya'gi pəti, sɔ kadi osi'n kurə Burəbe tɔ, tado ra oyo Luwə dɔ'ti. Taa de ki sɔ nya'gi pəti el kaa, ra tado kɔsigon Burəbe, tado ra oyo Luwə dɔ'ti tɔ. ⁷ Toki rɔta'ti, de ki dann'je'ti ki kadi isi ki dɔ'ne

taa kisi lə'ne inbe goto, taa de ki dann'je'ti ki kadi oy koy lə'ne inbe ka goto tɔ. ⁸ Re j'isi ki dɔ'je taa ə in tado lə Burəbe, a re j'oyi ə j'oyi tado lə Burəbe tɔ. Adi kin ə re in kisikidɔtaa, eke in koy kaa, j'in nya lə Burəbe. ⁹ Tado Kirisiti oy, ində taa lo koy'ti kadi in be njekoy'gi ki nje kisi kumngayira'gi. ¹⁰ Nga in, ra bann ə isi gangi ta dɔ ngonkon'i'ti wa? Ra bann ə isi kidi ngonkon'i wa? Kare kare pəti, j'a ji tei j'awi takum Luwə'ti kadi a gangi ta dɔ'je'ti. ¹¹ Tado ndangi me Makitu'ti eyina:
 «M'in Burəbe, toki m'nji'n ki dɔ'm taa, m'el'se toki:
 De'gi pəti a ɔsi məkəsi'de nanga non'm'ti,
 de'gi pəti a uləi toji dɔ Luwə'ti*.»

¹² Lo kin'ti, de ki ra a tudə kɔr kuləra'ne ki sɔw dɔ'ne inbe non Luwə'ti.

¹³ Adi ji tai kon ta gangi ta dɔnan'ti. Ningə kadi sangi row kadi iləi jigi non ngonkon'se'ti el. Iləi jigi adi tugə ilə, eke aw si'ə adi osi me nya ki majel'ti el. ¹⁴ M'gər, ar njay ki takul Burəbe Jeju, toki nya ki to njen goto. A re de madi oo kadi nya madi in ki to njen ningə, to njen tado lə de'ə inbe kin. ¹⁵ Re tuji me ngonkon'i tado lə nya ki isi sɔ ningə, isi njiyə ki gorow ndiginan'ti el jagi. Gon rɔ'i maji, kadi ta lə nyakusɔ par ə adi de ki Kirisiti oy tado li'ə kin awi'n tuji'ti el. ¹⁶ Kadi nya ki in nya ki maji ki rɔ'se'ti, təl nya ki kadi ndəgi de'gi elita ki majel dɔ'ti el. ¹⁷ Tado Konbe lə Luwə in ta lə nyakusɔ ki nya kanyi el, nan in ta lə nyara ki dana, ta lə lapiya ki rɔnel ki Ndil Luwə ki ar njay adi'je. ¹⁸ De ki isi ra kulə lə Kirisiti kigo row'ə kin, in de ki njera nya ki nəl Luwə num, de'gi ndigi ta li'ə num tɔ.

¹⁹ Adi ji sangi row ki kadi re ki lapiya num, row ki kadi ji togi nan'ti me kunme'ti num. ²⁰ Maji kadi tuji kulə lə Luwə tado lə nyakusɔ el. In ki rɔta'ti kadi nyakusɔ'gi

* 14:11 14.11 Ejay 45.23

pəti de a sɔ, nan in gorow'ə'ti el kadi de sɔ nya ki kadi təl jigi tugə ngonkon'a ilə me nya ki majel'ti. ²¹ Maj'a ki ngayn, in kadi de sɔ da el num, anyi yiwi kandi nju el num, kadi ra nya madi kare ki kadi tugə ngonkon'a lə adi osi el. ²² Kunme lə'i ki ra dɔ'ti kin, in ngəm'ə to yan'i non Luwə'ti. Majikur in dɔ de'ti ki me'ə uwə ki ta dɔ row'ti li'ə el. ²³ Nan de ki me'ə uwə ki ta dɔ nya'ti ki isi sɔ, ta ki gangi in dɔ'a'ti, tado in de ki kuləra'a in kigo kunme'ti el. Nga ningə, ji gər kadi nya'gi pəti ki de ra'de kigo kunme'ti el, in majel.

15

Kadi de sangi row nya ki kadi adi ronel madi'ne

¹ J'in ki j'awi ki togi me Ndil'ti, maji kadi ji gəti nje'gi ki in ton, ki kanji sangi row nya ki nəl me'je. ² Maji kadi de ki ra dann'je'ti sangi kadi ra nya ki nəl ngonkon'ne. Ra nya ki nəl'ə ki tado maji li'ə kadi togi'n me ndil'ti. ³ Kirisiti ki dɔ'ne, sangi nya ki nəl rɔ'ne el, nan toki Makitu lə Luwə el'n: «Nya taji'gi ki maji kadi aw ki dɔ'i'ti, təl ki dɔ'a'ti yo*.» ⁴ Nga ningə, nya'gi pəti ki ndangi me Makitu'ti dɔkagilo'ti ki kete kin, ndangi kadi to təl nyando tado lə'je. Makitu ndo'je kadi koreme ki kuwətoḡiba lə'je re ki kindəmedɔti. ⁵ Maji kadi Luwə ki nje re ki koreme ki kuwətoḡiba ra adi ta'se asinan maji toki Jeju Kirisiti ndigi'n. ⁶ Lo kin'ti, a uləi toji dɔ Luwə'ti ki in Baw Burəbe lə'je Jeju Kirisiti ki me ki kare ki ndu ki kare.

Poyta ki maji tado lə de'gi pəti

⁷ Uwəi nan rɔ nan'ti yo ge ne ge toki Kirisiti uwə'n'se rɔ'ne'ti kin be, kadi Luwə ingə'n tɔbar. ⁸ Toki rɔta'ti, m'el'se, Kirisiti təl nje ra kulə lə Juwipi'gi kadi tɔl'n ta

* 15:3 15.3 Pa'gi 69.10

ndukun ki Luwə un adi kaw'de'gi. ⁹Taa re kadi de'gi ki in Juwipi'gi el, uləi toji dɔ Luwə'ti tado memaji li'ə, toki Makitu lə Luwə el ene:

«M'a m'pit'i dann ginn be'gi'ti ki dangi dangi,
Taa m'a m'osi pa m'ulə'n toji dɔ'i'ti tɔ†.»

¹⁰ Ningə təl el bay ene:

«In ginn be'gi ki dangi dangi, rai ronel ki de'gi lə
Burəbe‡.»

¹¹ Bay tɔ:

«Uləi toji dɔ Burəbe'ti, in ginn be'gi pəti,
Osi pa, piti'ə'n'ə, in ginn de'gi pəti§!»

¹² *Njekeltakita Luwə'ti Ejay el tɔ ene:

«De ki ginn koji'ti lə Jese kare a re,
In ə a ində taa kadi a onbe dɔ ginn be'gi'ti ki dangi
dangi,

Ningə in tɔ ə ginn be'gi kin a indəi me'de dɔ'a'ti*.»

¹³ Kadi Luwə ki in nje re ki nya kindəmedɔti, adi ronel, ki lapiya li'ə tan'se binyə'ti, me kunme'ti. Ningə kadi tɔgi Ndil Luwə adi kindəmedɔti lə'se aw ki kete kete tɔ.

Kulə lə Pol

¹⁴ Ngannkon'm'gi ki ɔji dɔ'se, m'in ki dɔ'm, m'gər maji, kadi mərta ki maji rosi me'se, nyagər ki dum'se goto, taa asi gaki kadi adinan ta ɔji yo ge ki ne ge tɔ. ¹⁵ Be kaa, ki madi'gi, m'ndangi makitu ki tɔg'ɔ to'ti m'adi'se kadi m'olo'n me'se. Ningə m'ra be ɔjido maji ki Luwə ra sə'm. ¹⁶ Luwə ra adi m'un rɔ'm m'ilə kɔ tado kulə lə Jeju Kirisiti ki rɔ de'gi'ti ki in Juwipi'gi el. Ində'm ta dangi kadi m'iləmbər Poyta ki maji li'ə, kadi de'gi ki in Juwipi'gi el təli kadikare ki nəl Luwə,

† 15:9 15.9 Pa'gi 18.50; 2 Samiyel 22.50 ‡ 15:10 15.10 Ndukun ki nja joo 32.43 § 15:11 15.11 Pa'gi 117.1 * 15:12 15.12 Ejay 11.10

kadikare ki Ndil Luwə in dɔ'ti. ¹⁷ Asi kadi m'ində gu'm me tɔ Jeju Kirisiti'ti ɔji'n dɔ kulə lə Luwə. ¹⁸ Nga ningə, re m'elta ningə, m'elta dɔ nya'ti kareba par, adi in kun ki Kirisiti un'm ra'n kulə adi de'gi ki in Juwipi'gi el təli rɔ'de go ndu'ə'ti kin. Kirisiti ra kulə ki ta ki ta'm'ti num, ki kuləra'm num, ¹⁹ taa ki tɔgi nyakɔji'gi ki nya'gi ki ətɪ ɓol, ki tɔgi lə Ndil Luwə. Be ə, in Jerujalem'ti bitɪ te Iliri'ti, m'iləmbər Poyta ki maji lə Kirisiti ki lo'gi pəti. ²⁰ Ningə m'ndigi ngayn kadi m'iləmbər Poyta ki maji lo ki tɔ Kirisiti ɓar'ti el ɓay par, kadi m'ində ngirə kulə lə'm dɔ kulə'ti ki de madi ində ngirə kete el. ²¹ Loki m'ra be kin ningə, m'ra toki Makitu lə Luwə el'n ene: «De'gi ki de ilə'de mbər ta li'ə el a oyi'ə, ə de'gi ki ta li'ə osi mbi'de'ti el, a gəri me ta kin tɔ†.»

Kɔji ra lə Pol

²² In kin ə in nya ki ɔgi'm tarow ki dɔkagilo'gi pəti kadi m'aw rɔ'se'ti. ²³ Nan ki ngɔsine kin, m'aw ki lo madi ki kadi m'ra kulə'ti go lo'gi'ti kin el nga. In be ə, asi ɓal ngayn ɓone, m'ndingə kadi m'aw rɔ'se'ti. ²⁴ M'a m'aw dɔkagilo'ti ki m'a m'aw'n Esipanyi'ti. Tado, m'ində me'm'ti kadi kaw'm ə, m'a m'te dɔ'se'ti kadi m'oo'se, ningə kadi rai sə'm adi m'aw m'te'ti. Nan k'in ə, m'a m'oo'se kadi nyənn'ə ɔr dɔ'm'ti nden ɓay taa m'a m'gangi m'aw. ²⁵ Ningə ki ndəkba ne kin, m'nji m'aw Jerujalem'ti tado ra ki de'gi lə Luwə ki sii nu. ²⁶ Tado de'gi lə Luwə ki sii dɔnangi Maseduwann'ti ki dɔnangi Akay'ti uni ndu'de kawi nya kadi n'rai ki njendoog'i ki dann de'gi'ti lə Luwə ki sii Jerujalem'ti. ²⁷ Uni ndu'de rai nya kin, ningə in nya ki maji kadi rai se'de be inɓe. Tado kete, de'gi ki in Juwipi'gi el ingəi nya maji kigo Ndil'ti rɔ'de'ti in ki in Juwipi'gi, ningə ngɔsine maji kadi de'gi

† 15:21 15.21 Ejay 52.15

kì in Juwipi'gì el, rai kì Juwipi'gì kì nya kì in nya majì lə darɔ̀ kì to jì'de'tì tɔ. ²⁸ Be ə, re m'ra kulə kin ginn'ə gangì, adì m'ulə kandi nyakaw kin jì de'gì'tì lə Luwə kì Jerujalem ningə, m'a m'aw Esipanyi'tì kì row kì dɔ'se'tì. ²⁹ M'gər kadi kaw'm kì m'a m'aw kì rɔ'se'tì, m'a m'aw kì njangi dɔ̀ lə Kirisiti kì to mbar mbar.

³⁰ Ngannkon'gì, m'ulə dingəm me'se'tì kì takul Burəbe lə'je Jeju Kirisiti, kì takul ndiginan lə Ndil Luwə, kadi indəi rɔ'se'tì nan'tì sə'm, rɔi kì kelta kì Luwə tadɔ̀ lə'm. ³¹ Elita kì Luwə kadi taa'm jì nje me ngan'gì'tì kì Jude, taa kadi to kadikare kì m'a m'aw'n Jerujalem kin kaa, de'gì lə Luwə tai kì rɔnel tɔ. ³² Lo kin'tì, m'a m'aw m'te rɔ'se'tì kì rɔnel, ningə re Luwə ndigì ningə, m'a m'uwə'n kɔr rɔ'm rɔ'se'tì nden tɔ. ³³ Kadi Luwə kì nje kadi lapiya in nan'tì sese pəti. Amen!

16

Kuwə jì nan

¹ M'ulə konnann'je Pebe kì in nje kogo nyamaji'gì lə njekawnan'gì dann njekawnan'gì'tì kì me be'tì kì Sankire kin jì'se'tì*. ² M'dəji'se kadi uwəi'ə kì rɔ'se'tì me tɔ Burəbe'tì, uwəi'ə rɔ'se'tì kuwə kì asì ta tɔ de lə Luwə. Adì rɔ'se, rai si'ə me nya'gì'tì pəti kì aw kì ndoo'ə, tadɔ̀ in dene kì ra kì de'gì ngayn, taa m'inbe kì dɔ'm kaa ra sə'm tɔ. ³ Uwəi jì Pirisika in kì Akilasi adì m'in, in madikulə'm'gì me tɔ Jeju Kirisiti†. ⁴ Ingi ə uni rɔ'de, iləi kɔ, ajì m'in. Ningə in m'in kì kar'm ə m'ra'de oyo el, nan in *Njekawnan'gì pəti, kì in Juwipi'gì el ə rai'de oyo. ⁵ Uwəi jì Njekawnan'gì kì sii me kəy'tì lə'de adì m'in tɔ. Uwəi jì njendigì lə'm Epayineti adì m'in, in ə in de kì dɔkete kì un me'ne adì Kirisiti dɔnangi Aji'tì.

* 16:1 16.1 KNK 18.18 † 16:3 16.3 KNK 18.2

⁶ Uwəi ji Mari kɪ in de kɪ ra kulə ngayn tado lə'se kin adi'm'in. ⁷ Uwəi ji noj'i'm'gɪ Andironikusi in kɪ Juniyasi kɪ in madi dangay'gɪ lə'm kin adi'm'in. In njekawkulə'gɪ kɪ de'gɪ gəri go'de maji ngayn dann madi'de'gɪ'ti, taa dɔyinan nan'ti me tɔ Kirisiti non'm'ti inbe bay. ⁸ Uwəi ji nje ndigi lə'm me tɔ Burəbe'ti Ampiliyatusi adi'm'in. ⁹ Uwəi ji madikulə'je me tɔ Kirisiti, Urben in kɪ njendigi lə'm kɪ ngayn Setasi adi'm'in. ¹⁰ Uwəi ji Apelesi kɪ in de kɪ tɔji kadi kɪ adi dɔyinan me tɔ Kirisiti kɪ taga kin adi'm'in. Uwəi ji de'gɪ kɪ me kəy'ti lə Arisitobul adi'm'in tɔ. ¹¹ Uwəi ji noji'm Erodiyon adi'm'in, taa uwəi ji de'gɪ kɪ me kəy'ti lə Narsisi kɪ uni me'de adi Burəbe adi'm'in tɔ. ¹² Uwəi ji Tirpen in kɪ Tirpoji kɪ in dene'gɪ kɪ rai kulə lə Luwə ngayn kin adi'm'in, taa uwəi ji njendigi'm Persidi kɪ in dene kɪ ra kulə lə Luwə ngayn tɔ kin adi'm'in. ¹³ Uwəi ji Rupusi[‡] kɪ in de kɪ Luwə mbət'ə kin adi'm'in, taa uwəi ji kon'a kɪ in kon'm tɔ kin adi'm'in. ¹⁴ Uwəi ji Asenkirti num, Pilegon num, Ermesi num, Patirobasi num, Ermasi num, kɪ ndəgi ngannkon'je'gɪ kɪ in se'de kin adi'm'in. ¹⁵ Uwəi ji Pilologi in kɪ Juli adi'm'in, uwəi ji Nere in kɪ konnann'a adi'm'in, taa uwəi ji Olimpasi kɪ de'gɪ lə Luwə pəti kɪ in si'ə adi'm'in tɔ. ¹⁶ Uwəi ji nan kare kare kɪ kuwə nan rɔ nan'ti kɪ tɔji kadi in ngannkon'nan'gɪ kɪ me Kirisiti'ti. Njekawnan'gɪ lə Kirisiti pəti uwəi ji'se.

Ta kɪ dɔboy'ti

¹⁷ Ngannkon'gɪ, m'ulə dingəm me'se'ti kadi indəi kumkədi dɔ rɔ'se'ti ɔji'n dɔ de'gɪ kɪ nje re kɪ gangi nan dann'se'ti, kɪ nje buki de'gɪ mu kadi tanyi rɔ nyando kɪ ingəi. Maji kadi ɔri rɔ'se rɔ'de'ti kɔ. ¹⁸ Tado kɔ de'gɪ kɪ be kin, isi rai kulə lə Burəbe lə'je Kirisiti el, nan isi rai kulə tado kanda'de yo. Kɪ kujita'gɪ kɪ ta'de'ti, kɪ to nan

[‡] 16:13 16.13 Mrk 15.21

pe pe, ə isi ədi de'gi ki kum'de tujə dɔ nya ki majel'ti el. ¹⁹ Ki ɔji dɔ'se, de'gi pəti gəri təl rɔ go ta'ti lə'se. Lo kin'ti, m'ra rɔnel ɔji'n dɔ'se. Nga ningə m'ndigi kadi kum'se tujə dɔ nya ki maji'ti, ə kadi kum'se ar njay kadi ɔri rɔ'se kɔ me nya ki majel'ti. ²⁰ Ningə Luwə ki nje re ki lapiya a rəkitə dɔ *Satan ginn nja'se'ti ngɔsine. Maji kadi memaji lə Burəbe lə'je Jeju Kirisiti in nan'ti sese.

²¹ Madikulə'm Timote^s uwə ji'se, taa noji'm'gi Lusiyusi num, Jason in ki Sosipater num uwəi ji'se. ²² Ningə m'in Tertiyusi ki nje ndangi makitu lə Pol kin, m'uwə ji'se me kində rɔ nan'ti lə Burəbe. ²³ Gayusi* ki m'nji be li'ə uwə ji'se, ki Njekawnan ki sii me kəy'ti li'ə. Erasi[†] ki m'nji be li'ə uwə ji'se. Erasi ki in njengəm nar ki me bebo'ti ki ne uwə ji'se, taa ngonkon'je Kartusi kaa uwə ji'se tɔ. [²⁴ Kadi memaji lə Burəbe lə'je Jeju Kirisiti in nan'ti sese pəti.]

Kulə ɔji ki dɔ Burəbe'ti

²⁵ ɔji ki dɔ Luwə'ti ki asi kadi adi'se ɔgi ki gorow lə Poyta ki maji lə Jeju Kirisiti ki m'ilə'se mbər'ə. Ki row lə Poyta ki maji kin, Luwə te ki dɔ nya ki to lo kiyə'ti lo kulə ngirə'ti mayinu, ²⁶ nan ngɔsine ginn'ə te taga wangi kin. Ginn'ə te ki taga wangi ki rɔ de'gi'ti ki in Juwipi'gi el, ki takul makitu ki de'gi ki njekeltakita Luwə'ti ndangi. Ndangi kigo ndu'ti lə Luwə ki njekisi biti ki non'ti kadi de'gi ki in Juwipi'gi el adi indəi me'de dɔ ra maji'ti lə Luwə, ə kadi təlɪ rɔ'de go ndu'ə'ti kigo kunme'ti. ²⁷ ɔji ki dɔ Luwə'ti ki in ki kar'ne ba ə in nje gosi, ki dɔkagilo ki dɔkagilo me tɔ Jeju Kirisiti'ti. Amen! Ta goto nga!

§ 16:21 16.21 KNK 16.1-3 * 16:23 16.23 KNK 19.29; 1Kō 1.14 † 16:23
16.23 2Ti 4.20

Ta lə Luwə Kunmindī kī Sigi
New Testament in Gor

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gor

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 1 Jun 2022

2c67456e-bce1-5ef4-9c95-47d2d9335aa4